

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה קנו קנח קנט ותשובות

אחר. וי"ל עוד דספק דרבנן חמור מביטול, דהתם עכ"פ השתא ליכא חיבורא כלל לכך מותר עכ"פ למי שלא נתבטל בכבילו, אבל בספק דרבנן דאפשר שבעת ים כאן חיבור מתם רק דאנו מקילין לתלות שאין כאן חיבור, זה לא תהי רק באם נעשה תמילא אבל אם נעשה ע"י ישראל קטוהו ואסור לכל העולם, וא"כ זה תינה באם נעשה ביד ישראל, אבל אם נעשה ביד נכרי דלא שייך ס"ט שפיר אמרין דהוי ספק דרבנן להקל וא"כ נראה דהוי דע"ד מהריב"ל הנ"ל אין לסמוך רק בהפ"ט כאן בזירוף יתר הטעמים ד"ל דהוי ס"ט כ"ל ובזירוף יתר הטעמים יש לסמוך להסיר בזה הפאזיליא אפי' בלא הפ"ט וקס דינו של ה"ל כפשוטו מתם. כן נראה לי נכון בענ"י :

תשובה קנח

לק"ק סעוד לדרבני החריף מרה יהודא ליב נ"י.

דנה. פ"ד שאלתו ח"ל בעירנו דברי ריבות נשלות וכל אחד ואחד לשם שמים נחזיון בדבר הקטניות מהסריטין טקורין ארבעין אשר בשנה העברה נמלא מונה במקל כעין זכובים קטנים בחוק אחר הבדיקה מתולעים והיה שלם ונקי במחון בלי שום רושם שחור, אך אח"כ כשהחזק הארבי"ם לשיטת נמלא בחוכו זכוב קטן וע"י ילא חיבור על הארבי"ם מתורם א' באשר הוא ספק חיבור תורה. והאריך קלע בטעמו כי טורח רב לחסוך כל ארבי"ם לנ"י וכו'. ור"מ מאדד להסיר, והנה רואה אני דברי ר"מ להסיר, רק מקלע דבריו לא נראין לי מ"ש בתחלת דבריו ח"ל ואפילו דחיישין שיש זכוב בכל הארבי"ם יראה שהוא מותר ד"ל דלפולס איכא סמך נגד טעם התולע אפי' בפרי קטן נמלא לא חיישין אלא מטעם בריה אפי' באלף לא בטל וכאן אינו אלא טפק וחד ספק בדברנן הוי כס"ט בשל חורה ומותר עכ"ל ר"מ. הנה זה ודאי אינו ונעלם מתנו דין התפורש בש"פ ס"י פ"ד פ"ק ע' ד"ל דה"ט שלא נמלאו בו אלא א' וכו' אבל אם נמלאו א' או ד' הכל אסור, ואף שכתב שם בשם י"א בסי' ק' סעיף ד' פסק ק בפשיטות, וכתב הש"ך בסי' פ"ד ס"ק ל"ב ח"ל דכיון שנתמלא סט כל כך אסור דהחזק התבטיל הוה שיש שם יותר מהו איכא שמה נימוס ובטלו משום חד ספיקא לא שרינן ליה וכן הוא בנ"י בשם הראב"ד, והנה לריך טעם לתה באמת לא אמרין בזה ספק דרבנן להקל. ותמילה רייתי לומר דהטעם כיון דהתולע הוי ש"ל שלט מחלה מוקמין ליה אחזקה דמפיקא דגם פתה הוא שלט והוי ספק דרבנן באחזקה חיבורא, אך מה נעשה להסובריה דספק דרבנן באחזקה חיבורא להקל. אך באמת כיון דהספק הוי בדאורייתא אם יש שם תולע או לא רק מדר אחר באלו שטות דרבנן שנתבטל לא אמרין ספק דרבנן להקל והוא בש"ך כעין זה בסי' ק"א ס"ק ב' ותימא שגלס זה מר"מ, ועיין בפמ"ג שדחק בזה ולא ידעתי למה. והנה בהיותי בזה עלה בלבי הערה אחת דיש לפיין מ"ש בש"פ וי"א וכו' אבל אם נמלא ב' או ד' הכל אסור וקשה למה לי או ד' מה אם נמלא ב' אסור כ"ש ד' ויחלא בזה עמרו הראשונים ועיין בט"ז ה' לולב ס' תרמ"ח בשם הכ"מ, ונראה לומר בזה כונה מיוחדת והוא דנראה דלא אמרין בנ"י רק אם הם שלימים ולא נמוחו, אבל אם חזין דהם נמוחין או מותר ממ"ד לא לא נלך בחר חזקה דהוי יש לומר דלין כאן פוד תולע ואם נלך בחר חזקה דהוי הרי יש לומר כמו דהוי הם ימוחין כן ה"י השאר ואין לנו לילך אלא בחר שעת תליאות, לכך קפ"ל דה דוקא אם נמלאו ב' אבל אם נמלאו ד' והנ' ימוחין ואחר שלט אז הכל אסור דממ"ד חזקה דיש עוד תולעים שם וחזקה זו לא אחרע ולומר להספוך כמו דאלו נמוחין כן הכל ימוחין חזקה זו אחרע דהרי יש כאן לפיניו תולע שלא ימוח ומה לכל אסור ולמה נקט ד', וזה נכון לפע"ד וד"ק. והנה

בכאורה לרינא ה"י נראה לי להסיר בפשיטות כיון שהרשב"א סובא בש"פ דאם פבר ובישל פירות שדרכן להתליע תוך י"ב חודש אם אי"א בבדיקה מותר התבטיל, וא"כ הרי קי"ל כל שעת הדחק דייפבד דמי והנה לאסור כל המין גרע מעבר ובישל פ"א בלי בדיקה דמה אם בישל פ"א מותר דייפבד מכ"ש דלין לאסור כל ספין. אך לכאורה יש לפיין כי הרי הרשב"א נחן טעם דהוי בנאבדה הריאה בלי בדיקה וא"כ תינה לרפת המעבר בסי' ל"ט דנאבדה הריאה כשרה אבל להרמ"א דאומר בנאבדה הריאה ראי לאסור גם זה וא"כ למה פתס הרמ"א בסי' פ"ד בזה כדעת סתמבר, ולריך לומר להרמ"א סתך על טעם השני של הרשב"א דהוי כאן ס"ט שמה אינו שם ושמה נמוח, אך לפ"ז הרי כתב סע"ך בסי' פ"ד ס"ק כ"ט בשם האור"ה דהיינו שלא הומוקו פי' במחם אבל פריטיס שהומוקו בכך הוי ודאי ולא ספק, אי"כ משמע

תשובה קנט

לק"ק פודקאמן לדרב החריף מרה העשיל נ"י.

ע"ד שאלתו באחד שקנה כ"ס קארין חס"ט וס"י בהם כמס מיטין מתולעים וחורס נקוב לחון ואמרו שכשר לפסח וקנה פוד כ"ס קארין וערבן יחד וכשבאו חס"טין לפניו לבדוק אם כשרים לפסח וראם בהם כמס חס"טין מתולעים ופתח אותם ולא ראם בהם שום דבר רק כמו ששה חס"טין מהנקובים מלא בהם זכוב קטן בחוק החיטה, והזכובים הנ"ל הנה פתים ונפרכים במשמות סיד והוא הפסד גדול לערך ששה מאות ריב"ש כסף, והנה כבר ראה רי"מ מחלוקת הסופקים דיש מתירין ויש אוסרין. ומה שמשש רי"מ ד"ל אף המתירין לא התירו רק אם התולעים חיים דלא העעם דבורחין מן קול הרחיים אבל בעתים לא שייך זה, הנה לבני אומר להספוך. דהנה זה נראה ודאי דפ"י הפסחה נעמו התולעים ונעשו קקמח ונתבטלו רק דשש האוסרין הוי כיון דהם חיים אולי פורשים בשעת הפסחה ללדרי הרחיים ואין נעמריס וא"כ חוזרים לחון הקמח שכבר נעמן והמתירין ס"ל כיון דהם

לק"ק טארנאסל.

הנה פִּיד אֲשֶׁר שָׁלַח בְּנוֹי אֶחָד מִכָּר לְיִשְׂרָאֵל בְּשָׁבוֹעַ זֹאת כִּי־
שָׁקַן קָמָה בְּזוֹל קָלָת מַשְׁעָר מַשְׁעָר וְהָקָן לוֹ לְרִכְכֵּי
וּפָנָה בְּיִשְׂרָאֵל אֶחָד מִדַּעְמוֹ וְיִסְפֵּר לוֹ לְפִי תוֹמוֹ אֵיךְ שֶׁמֶכַר הַיּוֹסֵם
אֵילֵת הַקָּמָה בְּזוֹל מַחֲמָה יִשְׂרָאֵל יִתְקַלֵּב שֶׁמֶלֶךְ כֹּהֵן פְּעָמִים בְּהַקָּמָה
וְיִגְבִּיז רֹחֲשִׁים עָלָיו וְהִסָּה אֶל־הָשָׁלֶה. וְהָיָה בִּזְוָל קָמָה פִּלְפֵּל רֵיחַ אֵין מַחֲלֵפִים
גִּאֲמֵן לְהַחֲמִיר. וְהָיָה אֵין תַּמָּה עַל רֵיחַ כִּי בְּהֵימָה תַּחֲמוֹר מִכָּבֶד־

לקיץ מולמשי.

דנה פֿיד המולעס הנמלאים במים ואי אפשר להפטרם גם פֿי סיטון שכתב לו אחד מבאדל בשם חכם אחד ודומה לו לר״ע שהוא בשמי דמחמת שמתחלה הם גדלים במים וזמן מתחלה ברייזן בפֿע אין להם דין ברירה . הגה אחת שכן הוא סברתי בעוה״ וכחוב הוא בספרי מהדורא ז״ן ליו״ד . והנה כתב ר״ע שאחד הקשה לו דדרכם לפרוש לרופן סבור וא״כ הם בפֿע ור״ע השיב כמו דאזערין הכי רביעייתו דלא נחשב פֿירם כן ה״כ הוי הכי רביעייתו ולא נחשב ברירה בפֿע כמו דלא נחשב פֿירם , והנה יפה אחד ר״ע בזו ואפי׳ דנשיק דנשיק פֿורשין לרופן סבור כיון דמתדיין לחזור ואי אפשר להם לפרוש רק לחזור ומתחלה פֿרישתן הוי לחזור הוי כלא פֿירשו כלל כיון דסופן לחזור . גם בלא״ה ימי הגיד לנו נביאות זה שטולעס הללו נמי פֿורשים לרופני סבור וי״ל הטעם לא קאמר רק באלו שכתבנו בפני פֿלמן וא״כ הם במים ואי באלו גדולים דמתי דכו סיטון אבל לא בקטנים שנס סיטון לא מתייב להו יט לומר דהי אין יכולין לפרוש מן המים כלל וגם אם היו יכולין לפרוש הי מועיל להם סיטון . אך זה חסא אין לר״ד לו כי בלא״ה בעוה״ דברינו נכון דהרי בבבב״ק קי״ל דבפיקן אסורים מתחלה ברייזן ואם אינן מתחלה ברייזן אין להם דין ברירה . א״כ ה״כ אלו המולעס הנבדחים חסלה במים אלא להם דין ברירה , והא דלח״כ פֿורשין בפֿע מתחלה ברייזן אלא להם דין ברירה לכן בעלין . ואם דברינו בעוה״ ויותר אין להאריך בזה .

כי ידיו רב לו בש"ס ויש לו ידיעה הרבה בש"ס ולמה אינו שומר
ללמוד גם דברי הפוסקים והש"ס להיזהר על זכרונם כי אם היה
בני בש"ס לא הי' כותב כן כי הנה תנאי שקלת מעלתו הלא
זה הדבר מבואר בש"ס יור' סי' ע"ז בנכרי שאמר לפי חומנו אחר
שמכרם שש א"ר אינו נאמן לאחר שיאלו מת' ועין שם בש"ס
ופ"ז איך תפוש דאין נאמן להסמיר כלל, וכן עין בש"ס כי
קכ"ז ס"ק כ' ד"ה ולענין עדות הפוסקים וכו' ג"כ תפוש שם
דאין לו נאמנות כלל ואינו פוסק ספק בדבר, והנה תלמד זה מה
ש"ה ר"ע לחדש דמסלפ"ת להחמיר נהי דאין נאמן מ"מ ספק
משוי' ליה הנה תלמד מה דהוי נגד דעת הפוסקים ה"ל שבהאח,
אף גולי דבריהם הוא נסחר מן הש"ס דב"ק דף ק"ד ע"ב תמה
דפריך שם ואכתי דאורייתא לא והא' כי אחא רב דיתי וכו' עד
והשיא רבי על פיו לכהונה וכו' ומאי פריך נימא הרי שבוי' יש
לה חזקה היתר דמעיקרא היתה כשרה לכהונה ואפא' אם נפסלה
וראיה לאוקמה אחזקה היתר רק אם לא העיד לפי חומנו אז כיון
דרוב נכרים פרושים כפירות הוי רוב להיפך ועדיף מחזקה לכך
אסרו לכהונה אבל אם יש מסלפ"ת כיון דעכ"פ מסלפ"ת ספק
משוי' ל"י אחרת הרוב ושוב מוקמינן אחזקה היתר וממילא נותרת
ומאי דקאמר ר"א אין מסלפ"ת נאמן אלא בעדות אשה היינו
ברליכא חזקה היתר או להיפך חזקה איסור כגון בעדות אשה בזה
אינו נאמן רק בעדות אשה. ועוד מאי פריך שם מתחלה מהך
ברייתא דהוליואוי מבית הספר והפשוטיו את כתנתי וכו' ולמה
ל"י לתרץ בתרומה דרבנן, לו יהא בתרומה דאורייתא נמי איש
דהרי' יש לוהר דמה דבעינן הוליואוי מבית הספר היינו לאפוקי
דלא ניחוש דלמא עבד הוא וכו' וא"כ מאי קושיא נימא דתיירי
שהיו עדים שראוהו תחלס. אוכל בתרומה רק שבו לא הוי די
דאי' חשש דלמא עבד הוי' ונשתמר לכך דריך לספור לפי חומנו
שהוליואוי מבית הספר ומוכח דלא הוי עבד, ובהו כיון דיש לו
חזקה דמעיקרא שמתחלה הוי' אוכל בתרומה לכך די' במסלפ"ת
דעכ"פ ספק משוי' ליה והדר מוקמינן ליה אחזקה דמעיקרא ולעולם
מיירי בתרומה ד"ת. מיהו זה יש לרשות ד"ל כיון דמעלין בתרומה
דאורייתא ליוחסין והרי ליוחסין אין לו חזקה היתר א"כ היאך
מתמינן ליה, אך קושיא הראשונה ודאי קשה. ובפ"כ מוכח
דהיכא דמסלפ"ת אינו נאמן אפי' ספק אינו משוי' ליה ואין חילוק
בדבר רק אי תהינן מהינן לגמרי ואם לא הוי כמאן דליחא, ואינו
דומה לפסולי עדות שכתב הפ"י בפ"ב דכתובות דספק עכ"פ משוי'
ליה ומדברי הפוסקים ה"ל ודאי דמוכח דהוי כמאן דליחא. ומה
שהקשה ר"מ על הש"ס פרק בתרא דיבמות שמתבא' שם רב יוסף
ראי' דמסלפ"ת אינו נאמן היכי דהוי להשכיח מקחו ממנה
דהאומר של פרלה הס ושל עזקה הס וכו' והקשה ר"מ דמה
ראי' התם הוי להחמיר והיחז בקושיא, ואם הוי' רואה ר"מ דברי
הפוסקים ה"ל לא הוי מקשה מידי דהרי התם מיירי דעדיין הס
בירו וא"כ יש לו מנו דאי בעי קליה ולמה לא יהי' נאמן בע"כ
תכה דיש לוהר להשכיח מקחו אומר כן וא"כ מוכח דהיכי דיש
סברא להשכיח מקחו אין לו נאמנות, ומכ"ש היכא דאין לו מנו
דאין נאמן היכא דיש לוהר להשכיח אומר כן. וכן אמר דמריש
הוי קושיא לי דמינה להרשב"א וסייעתו שהביא הש"ך דלשכיח
אבל להראש' ומדרי' שם דס"ל היכי דיש לו מנו אף דלשכיח
מקחו אומר נאמן, וא"כ בפ"כ דתך משנה בנכרי שאומר של פרלה
הס מיירי לאחר שיאלו מת' בענין שאין לו מנו וא"כ בזה שפיר
קשה מנ"ל לרב יוסף דלשכיח מקחו אינו נאמן. ועלה בדעמי
לוהר ד"ל דאין לו פתח מנו ומ"מ כיון דהוי בירו בשום פעם
עדיף משאר נכרי וראוי להיות נאמן לפ"ת ובפרט להחמיר, ומה
דאמרינן להחמיר אינו נאמן במסלפ"ת היינו היכי דלא הוי בירו
בשום פעם אבל היכי דהוי בירו בשום פעם נאמן אפי' להחמיר
רק כיון דהוי להשכיח מקחו אינו נאמן והוי נראה דהרשב"א
והראש' לטעמיהו אולי. דהרשב"א לשיטתו דס"ל בסי' קכ"ז דפועל
גרע מעד דלמא וס"ל דמה דהוי בירו בשום זמן לא הוי מעלה
בשום מקום וממילא מוכח מן הש"ס דיבמות דהיכי דהוי להשכיח
מקחו אפי' יש לו מנו אינו נאמן דא"כ מה ראי' עייתי רב יוסף
כמובן. אבל הראש' לטעמו דס"ל דפועל עדיף מעד דלמא וס"ל
דזה הוי מעלה מה דהוי בירו בשום פעם. לכך ס"ל דהתשנה
מיירי לאחר שיאלו מת' ואעפ"כ מייתי ר"י ראי' שפיר דבלא"ה
הי' ראו' להיות נאמן מכה דהוי בירו בשום זמן, אבל היכי דהוי
פתח בירו ויש לו מנו יש לוהר דנאמן אפי' היכא ד"ל להשכיח
מקחו. כן עלה ברעיוני לפוס ריהטא, אך אחרי שובי נחמתי כי
דאי' שאל' לזה כי המעיין בש"ס סי' קכ"ז בלא"ה א"ש דטעם
הראש' דפסק כרשב"ג דס"ל להחמיר נאמן ועמ"ש בש"ס סי' קכ"ז
בשם המדרי' והגמ"י וא"כ גם להראש' מיירי התשנה בענין דיש
לו מנו אעפ"כ אינו נאמן תכה ד"ל להשכיח מקחו. וכוונת רב

יוסף בהראש' ע"ש בש"ס סי' קכ"ז. מיהו ארוחא דבריינו ה"ל
לפרש כונת המוס' דבכורות דף כ"ח ע"ב. ד"ה אשתבחי משבח
וכו' שכתבו ויש ללמוד מפירושו דפוס' אפי' מסלפ"ת אינו נאמן
להשכיח מקחו אומר כן פכ"ל והוא חתום למע' להם ללמוד
מפירושו הרי משנה מפורשת הלא בנכרי האומר של פרלה הס
ואין לוהר כיון דיש פלוגתא. ביבא דהוי דק"ל כמאן דאומר
א"כ אין ראי' מרש"י ורש"י בזה לפרש רק המשנה ו"ל דאחיה
כמאן דאומר ולרינא אפשר דהלכה כמאן דמיקל, אך לפי ס"ל
א"ש דמן המשנה לא הוי ראי' ד"ל דתיירי באינו בירו פתח
ומ"מ לולי דלשכיח מקחו הוי' נאמן אבל היכי דהוי פתח בירו
י"ל דנאמן לכך כתבו שפיר דמרש"י מוכח דאף כשהוא עדיין
בירו נמי אינו נאמן היכי דהוי להשכיח מקחו וא"ש ור"ק. ובפ"כ
לרינא בנ"ד היכי ד"ל מת' ואין לו מנו ולא שייך להשכיח מקחו
להרשב"א וסייעתו אינו נאמן בורא ומהראש' אין ראי' לכך
ודאי למעט בפלוגתא עדיף ולכ"ס אינו נאמן בזה לאחר שיאלו
מת' וכדעת הש"ך בסי' ט"ז. ובפרט דהוי מלמא דרבנן דמן
התורה בעל בששים רק דהוי בריה חס הוי רק דרבנן והשפך
מולד לאחר שנעשה דרבנן כיון דהוי כבר בתרומה לכך הדיבר
ברור דקמחא מותר. והנה פה ששאל ר"מ אם הוי' אסור אם
מותר למכרו לנכרי. הנה אף דאין ר"מ כאן מ"מ ר"מ לפלמא
אם הוי' אומר קודם שיאלו מתחת ידו וכוונתו מ"מ הוי' נראה
דלמכרו מותר לפ"ש בתשובה אחרת לק"ק סוראפל לגר להקל
לפ"ש הכ"פ דמילבין לא הוי בריה דלא הוי איסורו מתחלת
ברייתו רק כשפירושו, והחז"ד הקשה עליו מצי' ובאמת יש לחלק
דהתם לא נקרא שמו ניד פד שיאלו לאויר העולם דמקודם הוי'
כבשר, אבל התולע קודם שפירש נמי נקרא שרץ, לכך י"ל דלא
הוי איסורו מתחלת ברייתו, אך בלא"ה פוסקים החולקים על
הכ"פ ס"ל דגם זה קודם שפירש לא נקרא פל שמו רק על שם
הקמח או הפרי ולא חל עליו שם בפ"ס רק כשפירש חס נקרא
מתחלת ברייתו, ולכך י"ל חינו בשאר פירות בתלום דאחיה
כשפירש מיד אבל מילבין בקמח לרעת הפרי' דס"ל דבקמח אינו
אסור רק כשפירש לחוץ אבל מה שבתוך הכלי לא נקרא פירש
ומותר א"כ לפ"ז כיון דאף כפירש מן הקמח נמי הוי' לו שפת
הכוסר פד שיאלו לחוץ והא"י כבר הוי שמו עליו בפ"ס וא"כ לא
הוי איסורו מתחלת ברייתו לכך אפי' כשיאלו לחוץ יתבטל בסמ"ך.
ונסי דלא קי"ל כהפרי' בקמח מ"מ היכי שיש פד דל להקל
והכ"פ מיקל בלא"ה במילבין וגם דעת האור' דר"מ סי' ק'
דבריה בעל שלא בצינו לכך יש לנרף לזה היכי דהוי פד דל להקל
וא"כ ה"ל כיון דלענין למכרו לנכרי אינו רק חשש בפלמא וסיכי
דיש פד הרבה דרדיס להקל מיקל הש"ך ביר' סי' י"ז ה"ה נמי
בכה"ג נראה להקל בזה במכירה לנכרי אפי' הרבה יחד. כנלפע"ד
בזה. ומחמת אפס הפנאי ור"מ ציקש להשיבו תיקף לזה כתבתי
זה המעט ועוד חזון לעופר :

והנה

מה שחזר וכתב ר"מ שהתעשה לא היה כאשר כתב
תחלה רק דעדיין לא נתן הנכרי הקמח לישראל רק
הישראל נתן המעות אבל עדיין לא נתן רק שני חלקי וא"י
ואח"כ סיפר לפ"ת ואח"כ משך הישראל את הכסף פכ"ד. והנה
זה פשוט דקודם שיאלו המקח מת' נאמן דאי בעי קליה. ומ"מ
ר"מ דדין זה תליא ברין פלוגתא הסמ"ע וס"ך ביו"ט סי' קכ"ד
אם מעות קונות בישראל מנכרי, יפה דחה זה בפנמו דאפי' אם
קונה מ"מ סוף סוף יש לו מנו דאי בעי קליה כיון שהוא ת"י
ואף דלא הוי מוכרם להחמיר הפעות הרי' גם ככל מקום דאמרינן
אי בעי קליה הרי' הוי מפסיד פכ"ד. אך אכתי יש לפעויר דהרי'
אמרינן בש"ס דמורה מקל'ת אין לו מנו דכ"ס דאשתמטי' משחמטי'
והכוסר במלוה כשר לעדות מצי' ראשחמטי' קמישחמטי' ואפי'
שהמעות בעין י"ל דלריך להוליאן כמ"ש בפוסקים, וא"כ ה"ל
בשלמא כשעדיין לא קבל המעות יש לו מנו דאי בעי קליה
כיון דא"ל להחמיר עדיין דבר, אבל כעת שכבר קיבל המעות א"כ
י"ל דאין לו מעות להחמיר מיד וא"כ איך שייך לוהר אי בעי קליה
הרי' אם ישרפנו ילעךך לשלם ואולי אין לו מעות. גם יש לעיין
דבשלמא התם באו"כ שלל המקח בירו הוי שפיר מנו דאי בעי
קליה אבל בזה כיון דעכ"פ כבר קיבל ב' חלקי וא"כ א"כ פלמא
שכבר נתן הנכרי אין לו מנו וא"כ פתח שאלו לאסור בעטנת ש"ס
בו מילבין הרי' אסור הכל ואם הוי' קליה הרי' זה שכבר מסר
לישראל לא יוכל לשרפו וא"כ הוי כמו מנו לחלואין, גם יפול לנאורה
ברין עדות שבעלה מקלחת בעלה כולה, מיהו כד רייקין כל זה
אינו דהנה מה דכתבו הפוסקים הטעם דאי בעי קליה אי לא
מזבין לה אינו מעטש מנו חדא דהרי' י"ל אם ישרפנו יפסיד
הכל, וגם אם לא מזבין לה הרי' י"ל דלריך למעות. אך הכוונה
לא בחזרת מנו רק כיון דקי"ל דבעלי' נאמנים על שלהם
דהחורה

ב'ד זה ודאי עדיף מנכרי מסלפ'ת, ומה שהביא ר"ת מן פרק האשה בתרא דלר"ע מסלפ'ת עדיף מפסולי עדות החס לא מייירי מהעידו לפני ב'ד בזה גריפי פסולין ממסלפ'ת וא"ש. ומה ששאל על מ"ש לו דמ"ס לא הוי רק במה דהוי לשפבר אבל מה דהוי להבא לא נחשב ס"ס ופי' שאל מתשובתי בפעמי שכתבתי לו בדיוני דה. הנה לא ירד לכוונתי דכוונתי הוי רק בפנין תקנות ב'ד דוראי בפלמא הוי ס"ס אף בלהבא רק לפנין תקנות הב'ד דעליהם מוטל לתקן כל החששות עליהם מוטל לתקן הרבר אף דהוי ס"ס רק כדי שלא יהי' נגדי קושית התוס' דאי' מה התחילו התוס' להקשות בפ"ק דתשובות דהרי הוי ס"ס דהרי הב'ד מייבין לתקן אף דהוי ס"ס ע"ז כתבתי חילוק זה דהיינו דכבר הוי ס"ס ואין לנו שום חשש איסור לפנינו גם על הב'ד אין לתקן, אף היכא דלפנינו הוי חשש איסור רק דהוי ס"ס להבא אולי יזדמן קך או קך בזה מוטל על הב'ד לתקן ולא לסמוך על ס"ס. והדברים ברורים לפפ"ד וקצרותי:

ובנרין מה שהקשה והיא פליאה בעיניו דברי התוס' בשבועות דף י"ט ע"ב שכתבו ב"ה ומהי נדחה עליו דאין לומר דדייק מלשון ומהי דזה אנטרין לפנין אחר. וממה דגס מלשון עליו דריש בנדה דף ל"ב לפנין אחר. הנה לירי לק"ע דהוכחה שה"ס בנדה הוי מלשון עליו בפלמא וכאן מוכיח מסדור הלשון בפלמא מ"מ ומהי נדחה עליו ולא אחר להיפך ומהי עליו נדחה מוכח דהכונה דאפילו בשעת נדחה תהא עליו דקדאמר בש"ס רק דהוי אפשר לומר מלשון ומהי דייק דמשמע בזהויה תהא כמו קודם שנטמאה לכך כתבו דמלשון ומהי מירש לפנין דמפסי בה קידושין לכך בע"ד דדייק מלשון עליו היינו מדלגא כתיב להיפך ומהי עליו נדחה ותרתי אשתמע מני'. וזה פשוט וכאן לפפ"ד:

תשובה קסג

לדבר מרה יעקב האלבערשטין דיין וסרצ דק' מאהליב.

הנה ע"ד שאלתו בנדרין תולעים הנמלאים בכבדים כאשר מופע בכמה מקומות שנמלא בכבדים מנהגות וכבשים חייק אחר שחיתתן שהמה מלאים תולעים ונפוד חס הכבד חס רוחמים נגד השמש וא"ס יתקרב הכבד לא נודע מקומם אי' וגם ראו אנשים מלחמו במקום החתך. הרבה תולעים המונים המונים ומריתן כעין מראה תכלת ורשון לבנים ואחר שעה לא נראו עוד והתפיק עיניו בו ואינו עכ"ל, והנה זה פשוט לר"ת דהכבדים שיש בהם תולעים אסורין תכא א"ת"ה כמפורש בש"ס ופוסקים והובא בש"ס סי' פ"ד. אך שאלתו במקומות דשחיתין א"ס תחייב לבדוק אח"י דהוי מיעוט המנוי או לא כו': **תשובה**. הנה מ"ס ר"ת בשם רב א' להקל מחמת המוס של הל"י דהוי כמו נתייבש ודומה למ"ס החומ' במ"ס ע"ז דף ל"ד בשם ר"א דמתייבש בתנור כמו יב"ש דמתייבש וס"ה בזה, הנני מעתיק לו מ"ס בתשובה מכבר לחס אחר כיוצא בזה ודמיתי זה שם ותשובה א' פולה לכאן ולכאן. ועוד הנני מוסיף כעת דיעבש לחור ול"י לחור אף אי ימלא דיעבש מהי גם לזה אבל ל"י אינו יבש לומר דמתייבשין החולעים שבפנים, והכי מוכח מדברי הט"ז סי' פ"ד במעשה באשה ששפחה פלגדין דלמה ל"י לס"ס שמא נמוח תיפוק ל"י דהאפי' מייבשו דמה ל"י ל"י מה ל"י אפי' בע"כ דליתיה להך דמיון, ולהתיר מעטס ס"ס של הט"ז נמי אינו נראה דהסם הכוונה רק מכא הלישה ועריכה וכת"ש גם ר"ת כן. והנה בדיון א"ס תחייב לבדוק אחר זה או לא הנה שורש דבר זה אי במיעוט המנוי מחייב לבדוק הו"ד דהב"א בתשובה הובא בב"י סי' פ"ד שבמיעוט הפלג' לר"ך לבדוק דומה לבדיקת הריאה מפירות יפ"ש ונראה דהיינו דוקא בנדרין של הרשב"א דמייירי מפירות שריק להחליע דהא מיי' קא רבו בזה מיישיק למיעוט המנוי כיון דהוי ריעותא מגופה בזה לא מהי חזקה היתר, וכעין דאמרינן ברפ"ק דנדה דהלל אמר כי אמרינן חזקי מלתא אחזקה ה"מ היכא דליכא ריעותא מגופה אבל באשה דהוי ריעותא מגופה לא מהי חזקה, ונהי דלא קיי"ל כהלל היינו לטמאה לגמרי, אבל לפנין לחוש ולבדוק שפיר אמרינן כיון דהוי ריעותא מגופה מיישיק לכתמלה היכי דהוי מיעוט המנוי וכן נבי ריאה מיישיק לכך כיון דהוי מגופה, אבל היכי דאין לחשש מגופה רק מעלמא אף דהוי מיעוט המנוי לא מיישיק לכך ואוליין בתר חזקה היתר ולא בעי בדיקא. ומרע דהרי דעת הט"ז ומנ"א ה"פ סי' חס"ז דאפי' היכא דנמלא ג' בתוכו לא מיישיק ליותר היכי דהוי מעלמא ומה שחולק עליוה"מ כתבתי בחידושי מכבר דאין ראייתו ראי' דהסם בקברות סדך הוי לקבור תמים כולם במקום מיוחד ולא מפוזר ומפורד לכך הוי זה

דחזורה נחמה נחמנות לבטלים על שלסם, אך יש לומר דזה בישראל דים להם חזקה ממנו א"ס אבל בנכרי לא מבטלי למ"ד בול נכרי מותר מן החזרה אפי' למ"ד דאסור מן החזרה עכ"פ כיון דאין אסור רק כעין בול החזית ולא בע"כ לא נחשב חזקה חזקה במורה ואין לו חזקה בפנים, רק נהי דאין לו שם בפנים עכ"פ לא גרע מפוסל דנאמן הואיל והוי בידו לנסכו כמ"ס סי' קכ"ז חס לא הוי תחזרת מנו רק כיון דהוי בידו הוי כבעלים יע"ש בע"כ למר דיעה וא"כ ה"נ כיון דעכ"פ בידו שלא למכרו או לקליה הוי כמו פוסל דנאמן ואינו תחזרת מנו לכך טוב אף דיי"ל דאין לו תפוסה וכדומה מ"מ כיון דהוי בידו לעשות כן הוי כבעלים דנאמן ואין להו כל ה"נ עמי שכתבנו. והנה זה אין לדמות למעשה דק"ק ווילנא המוכא בפ"מ ובה"י ביו"ד סי' ק"י וכמה אחרונים בבהמה שנטרפה ומ"ה הלל פירש ומ"ה ה' בקביעות וכו'. דכאן לא סחרי אסרדי ממע דהרי אפשר שהקמח בשאר התלים ולא הראשון ולכך ה' נראה דפל מה שכבר יא' מירד אינו נאמן ומה ששאר בידו נאמן. מיהו שבת ורואי דיי"ל דאף על מה שבידו אינו נאמן דהרי היכי דשייך לומר להשביח תקחו אומר קך אינו נאמן אף דהוי בידו וא"כ לאו דוקא חס הוי להשביח תקחו ה"מ היכא דיי"ל טעם אחר למה אומר כן נמי הוי כן דעיקר מסלפ'ת בפנין דנרע שאין לו שום כונה רק דרך ספור בפלמא, אבל כל ש"ל דהוי כן לאיזה כונה אחרת אפילו בספק אין לו דין מסלפ'ת כדמוכח ביבמות דאף בלא ידעין חס טעם כן להשביח תקחו מספק מיישיק ל"י. וא"כ ה"נ יש לומר דעתה הולך הנכרי למעוה ומכרו בול. ובזה אול ל"י מ"ס ר"ת למה לא כתבתי דבמחמיו נאמן וכאן ודאי מחמיו כיון דמכרו בול, ולפ"ד אין מוס ראי' דיי"ל דמחמת דוקא פשה כן דהרי ק ס"ל לר"י בש"ס דבע"כ המוכר נכסיו אין לו אונאה דמחמת דחקו מכר בול, ונהי דקיי"ל כרבנן היינו לפנין אונאה אבל מ"מ יתכן להיות דמכרו בול מכא דמחא שלא הוי לו קונים והולך למעוה ולא קיי"ל כמ"ר הרמ"ם מודיעין בב"ק, וא"כ אין ראי' מה להיות כמחמיו וא"כ יש לומר שהולך למעוה ומכרו כן ו"ל דמחש הנכרי כיון שמחיל המקח לא יוכל לזון אח"כ ביוקר לכך אחר טעם אחר שלכן הוא מחיל כדי שלא יחול המקח אח"כ, חס זה בפלמא בכלל להשביח תקחו דמה ל"י חס משביחו עתה או משביח המקח שפחיד למכור להיות אח"כ ביוקר, וכן מוכח ביבמות דשם פשה כדי להטיל עליו אימיה יחירה להבא ומדמה הש"ס לה להשביח תקחו, וא"כ לפ"ז באלו פלוגתא הראשונים שהביא הש"ך סי' ט"ז וקכ"ז חס יש לו מנו חס נאמן כש"ל להשביח תקחו אומר כן. וא"כ בדי"ת ראו ל"ך לחומרא אבל כאן כיון דיש ששים ויותר נגד המילבין ואינו אסור דק מכה בריה. א"כ הוי ספק דרבנן וזה הוי אחר שכבר נעשה דרבנן וספקא לקולא, לכך נראה דאין נאמן הנכרי לאסור בזה אפי' מה שכבר הוי בידו מכ"ס מה שכבר הוא ביד ישראל, ובפרט למעט בפלוגתא עדיף ו"ל היכי דלגבי מקלח אינו נאמן שוב אינו נאמן לגבי המותר היכי דיי"ל להשביח תקחו אומר כן כיון דהוי חר"ל דהוי להשביח תקחו וגם לתקלח אינו נאמן בל"ה כיון דאין בידו ובטל ל"י הכל. כן נלפפ"ד נכון לדינא:

הנה מ"ס ר"ת על מ"ס רפסולי עדות עדיפי ממסלפ'ת

ור"ת הוכיח להיפך ממה דמסלפ'ת נאמן בעדות אשה ונזן אינו נאמן. הנה זה אין לו דמיון כלל לביד דהפ"י מייירי בשאר פסולי עדות לא בתורת מסדורין רק בשאר פסולין בזה יש לומר דהס עדיפי מנכרי ממסלפ'ת. אבל בול ואסור זה גרע מנכרי ממסלפ'ת, גם אפילו יהי' דברי הפ"י תמוהין אין אחריות דבריו עליו כיון דבש"ס מוכח להיפך, ועוד יש לומר דחילוק של ר"ת אמת דהסם עשו מעשה לכך ס"ל להפ"י דמשוי ספק משא"כ בחמירה. ומ"ס ר"ת דגם בדיון זה פשה מעשה שמכרו בול אין לדמות מעשה למעשה דהסם בנוף העדות פשה מעשה וכתבו וחתמו עדותן משא"כ בזה אין המעשה בנוף העדות דהרי י"ל דמכרו בול כי ה' חזק למעוה, ומרע דלמה קנאו ישראל תחלה והוי ל"י להרגיש מן הוול ובפ"ק דחלה הטעם בדחוק למעוה, א"כ כיון דבלי אמירתו לא ה"י לנו משע שהוא תחולע לא נחשב זה מעשה אבל בנדרין הפ"י בלי אמירתו נוף השטר הוי הגדת העדות ויש מעשה לפנינו בלי אמירתו. מיהו גם לחלוקו של ר"ת א"כ דהסם בנדרין הפ"י הוי ב' עדים וחתמו בשטר והוי כאלו נחקרה עדותן בב"ד ואין בו פסול רק שהמורה פסלן לכך ס"ל דמשווי ספק עכ"פ אבל בנכרי ממסלפ'ת חוץ פסול החזרה שפסלתו בל"ה נמי אין כאן עדות דהרי לא ה"י בפני ב"ד, ולא כיון להעיד רק דרך טמאה בפלמא ויש כאן כמה פסולין שאינו בגדר עדות לכך אפי' ספק לא הוי. ובזה נחמק גם חלוקי הראשון דה"ב ב' עדים פסולין שהעידו בפני ב"ד או חתמו שטר דהוי כאלו העידו בפני

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה קסג קסד קסה ותשובות סח

לעין רק לעין השמש נראה רואה ושוב בתוך המים ואי אפשר לסגור תחת קטנות וכו'. ירד זה לא חסר לי וכבר נאמרו על זה זה איזה שנים מכבר מק"ק בארדיטשוב והשבתי פעמים להיתר והוא כתוב בחיבורי מהדורא זיין של לידר מ' ר"א ולק"ק טולטשין בחיבורי ה"ל כתבתי בקצור להיתר, ואפתיק לו בסוף הדבור א"ס ושם כבר הרשנתי בסימני זה דבכא לפולס פ"י תפירות בטל, ומה שרשם חסד אחד להיתר תפירות הרש"א ח"א מ' ר"ט יפה דומה ר"ע דכאן לא שייך טעם הרש"א דלא נחנה תורה למח"ס דברוב מקומות יש מים בלי תולעים כאלו, והנה גם היתר הזה לומר דבפ"מ נמי נכנס לפולס פ"י תפירות בטל, כעת ראיתי ראיות להיפוך, אחד מדברי החסד בביא דף י"ד פ"ב ד"ה איכא חד דמערב בזה שכתבו דאין בטל משום דבפ"מ חשיבי ולא בטלו או דהו"ל דשיל"מ, וברי החסד קודם י"ס היו הכל מותרין רק ביו"ט מל פל אינן מוזמנין אישור עוקאט וא"כ אם תפירות קודם יו"ט מל האיסור בתפירות ולמה אינו בטל ואף דלנו לא נודע אימתי נתפיר שוב הו"ל פ"י ספק אימתי נתפיר. ואפשר קודם י"ס נמי ה"ל לו להיות בטל כמ"ס ביו"ד מ' ק"א בא"ס הו"ל ספק אם הו"ל דבר חשוב בטל וי"ל מוכח דאף כשנולד בתפירות אינו בטל. ועוד ראיה יותר מתמורה דף למ"ד באחד נטל עשרה ואחד נטל חשש וכלל וכו' וקשה למה הפירה אסורין לבטל ברובא, ואין לומר דבפ"מ חשיבי ולא בטלו דהרי בא לפולס פ"י תפירות ומוכח דגם בכ"כ לא בטל, ועוד ראיה מתוך משילת דף כ"א פ"ב ששקשו החסד' שם דלכיל ברובא וכחבו דאין לומר דהו"ל דשיל"מ דרובא הוא ולמה לא הקשו יותר כיון דהו"ל בטול פ"י תפירות בטל, מוכח דש"ל דשיל"מ אפי' בבא לפולס פ"י תפירות אינו בטל וכן מ"ס אפי' דמטב חשוב ולא בטלי וברי בא לפולס פ"י תפירות, ונ"ל דמטב דש"ל דמטב מן התורה אינו בטל ובחיבורי ספר החיים האריכו בזה בעו"ה, פ"כ פ"י כיון דתקון רבנן כפיין של תורה תיקון א"כ גם בדרבנן אינו בטל, ומוכח להיפך מדברי הפוסקים המקילין בבא לפולס פ"י תפירות. מיהו נמים ה"ל נראה להיתר מיתר הטעמים שכתבנו בחשבות ה"ל ואפתיק לו בעו"ה :

והנה כהנא במ"ס החסד' שם דמטב חשוב ולא בטל, וברי זה נמי דרבנן. ונראה הכונה כך דהנה מחלה כתבו דאין לומר דהו"ל דשיל"מ דהרי הו"ל דרבנן. והנה יש לומר דמה דשיל"מ הו"ל רק דרבנן, דהנה היתר בהיתר מן התורה אינו בטל דמטב מדרס ומה ששיל"מ דעין במיני בטל, רק מה דשיל"מ אינו בטל הו"ל רק דרבנן, היינו דמן התורה אוליין בחר השתא והשתא הו"ל אישור לכך בטל מן התורה, רק רבנן הפתירו דאוליין בחר בסוף, והנה הא דרבנן חשוב אינו בטל הו"ל נמי רק דרבנן היינו מטעם דמן התורה נמי דעתה קודם התפירות הו"ל דבר חשוב מ"מ כשיחבטל לא י"ל דבר חשוב לכך בטל לי' אצל מדרבנן אוליין בחר השתא כיון דהשתא הו"ל דבר חשוב אינו בטל, ועיין ה' מוכח מ' תרפ"ב שם מחלוקת ה"ה וכו' כפיין זה, וא"כ תיחא בעלמא אצל סיני דהו"ל דבר חשוב וגם דשיל"מ א"כ בזה מן התורה אינו בטל ממ"ל א"ס נלך בחר השתא הו"ל דבר חשוב, וא"כ נלך על אחר הניסול שוב הו"ל יש לו מתירין אפי' ויתר בהיתר אינו בטל מן התורה, חס כונה החסד' דכתבו דמטב חשוב וגם הו"ל דשיל"מ כמ"ס, וכן אפי' דהו"ל אינו בטל ודוק, אצל בעלמא כגון מטב של אישור דאין לו פדיון וכדומה מורים החסד' דהו"ל רק דרבנן ומן התורה בטל ודוק. ויותר אין להאריך. דברי ירדו וכו' :

תשובה קסה

לק"ק בארדיטשוב לדרב אב"ד טרה מעגל נ"י.

הנה ע"ד שאלתו אשיבנו בקצרה, הנה בדברי המיטין לפסח שהכשיר ר"ע יפה הורה דהרי מבוחר בש"ס מ' פ"ד דמיטין מתולעים מותר לשחון ברימים ואף ה"ל החולק שם מורה דאין אין הרוב מתולעים מותר לשחון וכו' וא"ל שר"ע פשה כנה בריקות בודאי לא היו רובן מתולעים ובודאי מותר לשחון, ואפי' האוסרים שם מייירי במקום דאין דרכם לרקק הקמח אחר הסמיכה אצל חמין דפסח הכל מוקדקין הקמח אחר הסמיכה בודאי א"ס הו"ל רואה איזה תולעת כל דהו"ל דשיל"מ כמ"ס, וכן אפי' כשעת עשיית המצות שפושין אותם דק מאל ודאי היו מרישין אפי' תולעת כל שהוא ודאי כדן הורה להיתר :

ובדין העוף שכתב שמיטה שנתו אין קנאק גיטאטן ואחר שמיטה ראה ר"ע באנפיים שלה ולא ה"ל כהם שו"ס ירעוה

זה כמו מנופו אצל בעלמא הו"ל כן כמ"ס ה"ל ומב"א, וא"כ ק"י דמה אפי' בהחזק דבר זה ומאין בו נ' לא חיישין לשמא יש סס יותר לאסרו מ"כ ה"ל דלא ראינו בזה כלל רק דהו"ל מיעוט המאין דאין לחוש לה ולחזקין בדיקה. ומב"ט ה' נראה באתם דלא כדעת הפת"מ שכתב לבדוק בבר אוזות אחר בנות כיון דהו"ל מיעוט המאין ומדמה זה לריאה, ואין לו דמיון כלל, דבבר אוזות הו"ל רק מכה תולעים הבאים בעלמא משא"כ בריאה דהו"ל מנופה, ובפרט דשם תלוי במעשה ואימור לא נעשה מעשה ולא באו התולעים לתוכה וכל דבר תלוי במעשה אמריק אימור לא נעשה מעשה וברי אפי' ברובא דתלוי במעשה לא חיישין מ"כ למיעוט התלוי במעשה, ואפי' אם נחמיר כדעת הפת"מ בבר אוזות היינו דפ"כ אין חשש מכה התולעים רק מכה הכוונות והרי עיקר החשש נקיבת המעיים הו"ל מנופה לכך י"ל בחר בתרא אוליין דהחשש לנו לא הו"ל של התולעים רק אולי יש שם בנות ונקבים והרי זה הו"ל מנופו והו"ל ריעוהא מניח, אצל כדון דידן אין הריפות מלך נוק הכבד כלל רק מכה חשש שיש בו תולעים זה ודאי הו"ל ריעוהא בעלמא ואף הפת"מ מודה דאין לחוש בזה למיעוט המאין. ובסברא ה"ל יש לייבז קושיא החסד' ביבמות דף ל"א ד"ה אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת ששקשו מספק דרוסה דלא אמריק נשחטה בחזקת היתר עומדת כנולד לה ריעוהא ממיס וכעת ראיתי דא"ש נ"כ פ"י סברא ה"ל דהתם כספק דרוסה נ"י דהדורים הו"ל נוק אחר מ"מ עיקר החשש בזה דשרי זיהרר ושדא תיכלא ככולה וכו' ויקבו המעיים וכדומה א"כ הו"ל ריעוהא מלך גופו וכיון דמנופו הו"ל חשש אישור שמא יקבו האברים שנקובתן במטהו וגם אישור א"מ הו"ל מנופו לכך נ"י דאין מחזיקין מאשור לאישור לעשותו כדאי אישור מ"מ מהני חזקת אבר מן מהי לאלק חזקת היתר והיינו כיון דבלא"ס הו"ל ריעוהא מנופה וקליש ל"י חזקת היתר לכך אם מלערק עוד דנולד ריעוהא ממיס דיש חזקת אישור א"מ נ"י דאין מועיל להחזיק בחזקת אישור מהני ע"כ לקלקל החזקת היתר, וכיון דבלא"ס הו"ל ריעוהא מנופו וגם חזקת א"מ הו"ל מנופו מהני חזקת אישור זה לטורם כח החזקת היתר דאישור הש"י בהלערק עוד ריעוהא דהו"ל ריעוהא מנופה. וכללל הוא כל היכי דהו"ל ריעוהא מנופה לא מהני חזקת היתר א"ס נולד ריעוהא בזמן האישור מכה דהו"ל נ"י מנופו א"כ ביבמה לשוק דאין ריעוהא מנופה רק דהיבס אברה ובאישור א"ס איש הכבד אברה ובשני גופין מחולקין אין מחזיקין מאשור לאישור כלל, וכה חזקת היתר א"ס בזה כיון דאין ריעוהא מנופה ואף דנולד ריעוהא בזמן חזקת אישור אוליין בחר חזקת היתר ח"כ ונכון לפע"ד. והנה ע"כ לדינא נראה כמ"ס דבכ"ה כל דאין ריעוהא מנופה רק מכה ד"א אין לחוש למיעוט המאין וכיון דבלא"ס מה דחיישין למיעוט המאין וידוע דזה הו"ל מדרבנן עיקר ראיות הרש"א הו"ל מטרפות הריאם וידוע דזה הו"ל מדרבנן וא"כ כל מה דלרין בדיקה במיעוט המאין הו"ל רק דרבנן ומתילל דרבנן שומעין להקל. לכך נראה ברור דא"ל לבדוק בזה בסתמא. ופתי"מ שחשבה בזה לק"ק פרעמיסלאן בדיון מלך הכבד שנסחך כתבתי שם כיוצא בזה. והנה אפילו בידוע שיש שם הני תולעים ה' נראה ללמד היתר הן אמת דמפורש ב"ס ה' קוקאלי דכבד אסירי מכה דעיי' בחיים מיהו זה דוקא א"ס חזין דהתולעים הם קיימים ועומדים אצל כהני תולעים שכתב ר"ע דא"ס נחקרר אז המפיק עיקר זו ואינן, בזה נראה דאין זה בעלמא רק הם מתוך הכבד הנעשים כך והרי זה דומה לשליל היתר במע"י בהמה בשמיטה אמו ועיין ב"ס וב"י ב"ס פ"ד. ואפי' א"ס הו"ל בעלמא כיון דחזין דנשחטו ונעשין לבשר הכבד יש למנוח על דעת רבינו יונה כנבלה נהפך לרשע שמוחר ואף דהמב"א הקשה עליו ב"י ר"ע פ"י בקק יעקב מ' חס"י שמתרץ זה וגם אינו בחבורי ספר החיים ישבתי א"כ ה"ל הו"ל נשחטה לרוב המותר, ובפרט דא"ס הו"ל ודאי דמפלמא א"ס כונה הש"ס הו"ל רק לספק דלמא א"ס מעלמא וספק תורה לחומרא ולכן תיחא סיני דלא נשחטו אצל בנשחטים לבשר הכבד ממש הו"ל מ"ס דלמא מניה גופיה ואח"ל מעלמא דלמא נשחטה נמי מותר כדעת רבינו יונה ולכן במקום הפסד ה' נראה להיתר אפי' הכבדים דחזין דהו"ל בזה כן. אך זה אינו אומר להלכה ולא למעשה עד שיעטרף אחר מגדולי המורים ובפרט כי זה אינו שכיח סביבותינו ולא אוכל לשפוט למראית עין בזה וע"כ לבדוק אחריהם בסתמא דלא כל ה"ל שלא לחוש להם בסתמא. וז"ל אין להאריך מתחת העררר מאד. דברי ירדו וכו' :

תשובה קסד

לק"ק אומין לדרב מרה אברהם מ"צ ד"ש.

הנה פ"ד שאלתו חס לשון, כי בתמינו והסביבות נמאל שנלד במי נהר כתיב כניש קטנים כמטע אין נראים

שאלות טוב טעם ודעת יורה דעה תשובה קסה קסו קסז ותשובות

רשומה והכשירו ואח"כ מלאו שהעלמות שבפנים הנקראים פנינים
שבר אחד מהם וכו'. והנה מה שרימה אותם ר"ע לנשבר הלל
זה אינו נשבר הלל היותו בתקופת דלין שם הריאה לכן מותר,
אבל הני פלגות הם מונחין על הריאה לכן יש בהם חשש שמה
יקבץ בזה הריאה, ולרעתי כבר מדברים בזה האחרונים שהוא
טרפה, אבל ת"מ אין על ר"ע שום חלוקה דליתו מחויב לברוק
אחר זה אם ראה שאנפיים שלמים שלא היו צריך לברוק על
העלמות שבפנים ח"ב וכוון :

ומה

שאל אם מותר לילך על ליטפאלייט בשבת. הנה זה ודאי
אסור והסולן הוא מחלל שבת בפרהסיא. ועיין בת"ש
שכתב דהמחלל שבת בפרהסיא אפי' ברבנן הוא מומר יי"ש :
ובנדרן מה שהוא חרס בקבלתם שלא לשכור האקלזין רק על
סקאל ואחר פרץ הגדר ושכרו לעלמו ובני העיר רולים
לדון עמו, רק באופן שיתן תחלה לעמשיע וטראטי וטוא אינו
רולה, ודאי הוא שלא כדון כי הוא מחויב ליתן תחלה בעמונות
לקיום כדון המפורש בש"ע בריב"ש שיש להם דין ודברים ואם אינו
רולה מותרין לתכפו בדיני פנינים ליתן חשבון. ויורה אין בירי
להאריך: דברי ידירו וכו' :

תשובה קסו

לשע"פ פ"ז סעיף א.

לפיכך אין לוקחים ביצים מן הנכרים וכו'.

הנה

הר"ן בחולין נתן טעם בזה תנח דמנערפין ב' מיעוטים
אסורי מיעוט עמאלי ומיעוט נבלות וטרפות והנה בזה
סאיכתי בפ"ז בכתב מקומות וכמה אכתוב בקצור הערה אחת.
והוא בזה דגרסינן במס' תבות דף י"א פ"ב אביא להוביתת
כולן הוא חחר או במיתת אחד מהם והנה בש"ס נשאר האבטיא
בספק והרמב"ם בפ"ז מה' רולא פסק האבטיא לקולא והוא תמוה
וראיתי בתשובה למלך שהריגש בזה וכתב דהרמב"ם ס"ל ספק נפשות
להקל יי"ש, ולאחורה אין לו סבבה דמזין למד הרמב"ם דהיו
בלות ספק נפשות, ועוד נראה מוכח מדברי הרמב"ם בפי' להיפך
דסנה אפי' שם פליגו ר' יצחק נפחא ור' אחי בנורע שהוא בן
גרושה דמד אחר מתה כהונה נס"א בעלה כהונה ופסק הרמב"ם
כמ"ד בעלה כהונה. ומ"ל לפסוק בן והי"מ כתב שם דהרמב"ם
למד בן מסוגיא דקידושין דקאמר שם טעמא דר"י מכה בך ה'
חילו יי"ש והוא תמוה דלדון מ"ד מתה כהונה לא ס"ל הרעמא
בפי' גם הוא ס"ל הרעמא דלא"כ מ"ל כלל דלית מחלל עבודה
גם ת"ש תבטל מוס ובפי' מהאי קרא דכתיב בך ה' חילו וא"כ
בפי' כ"ע ס"ל טעמא דר"י כן, רק דמ"ד מתה כהונה ס"ל דכיון
דפי' מתי כהונתו לפני דיעבר אס עבר עבודתו כשרה א"כ
היו שם כהן ע"יו לכן מהי נתי להחזיר הגילה וא"כ מאי ראי'
מקידושין דלא כוותיה, ולכן נראה דהרמב"ם פסק בן רק מכה
ספקא לחומרא ובפרע כיון דנחמייב גלות וכבר הוא גולה וספק
אס נפטר במיתת הכהן אוליין בתר חוקת חיוב ומקמיין ל'
אחזקה וא"כ מוכח דלא היו ספק נפשות ולמה פסק האבטיא לקולא.
אך נראה עפ"י דברי הר"ן הג"ל דבשני מיעוטים נעשה תחלה
על תמלה וא"כ ה"ל כיון דמוכח בש"ס דאפשר להיות נעשה כה"ג
אף דהוא בן גרושה ובפי' דאפשר להיות בן גרושה ולא נדעה
וא"כ כל כה"ג י"ש לחוש למיעוטא שמה הוא בן גרושה אף דאוליין
בתר רובא וא"כ תינה כה"ג אחד אבל אס יא' בעיין כולוהו א"כ
איכא בכל אחד חשש זה אז זה וא"כ בהעטרף מרווייהו ומכ"ש
ב' ביחד נעשה תמלה ע"מ וא"כ הרי בעלה כהונה ואינו יולא
לפולס. ובשלמה לחוש למיעוטא דשמה לאו אביו הוא החס י"ל כיון
דבשש מתחר הוא י"מ לעיין אחר לבא בקהל וכדומה, וא"כ כיון
דלשאר דברים החוקק הרוב ונעשה כדורא לכן גם לעיין גלות
וכהונה אין לדרן למיעוטא, אבל בחשש בן גרושה דאין חשש רק
לכהונה א"כ שפיר י"ל אי בעיין כולוהו א"כ הוי תרי ובי' מיעוטי
והוי תפי' וראוי לילך לחומרא וינא בעלה כהונה, ובפי' בעיות
הש"ס הוי רק למ"ד מתה כהונה א"כ מה בכך דהוי בן גרושה
ת"מ חלה כהונה ולכן שייך לספק דלמא בעיין כולוהו. אבל למה
דפסק הרמב"ם כמ"ד דבעלה כהונה א"כ מוכח דלא בעיין כולוהו
דאי בעי כולוהו הוי תמיד בעלה כהונה דלמא הם בני גרושה
אז זה אז זה והוי כמע"מ וספקא לחומרא ולא יולא לעולם ובפי'
מוכח דבחד פני ולכן פסק הרמב"ם כן. ואף למ"ש דמכה ספק
פסק הרמב"ם כמ"ד דבעלה כהונה ת"מ פסק האבטיא לקולא
מכה דבזה הוי ס"ס דלמא די בחד מנייהו. ואח"ל דבעיין כולוהו
דלמא כמ"ד דבעלה כהונה ומוכח דלא בעיין כולוהו ובעיין זה כתבו
החומ' בפ"ק דערויני בני פרץ כעומד דהוי ס"ס וכן כו"ד בל"ד

הנה

חור השואל והשבי לי זה אשר השבתי לו.
מה שחזר והתנצל ותוך דבריו שידע מדינא דמריסת
הנולות המפורש בסי' כ"ג רק שהוא מנופך אס ע"י מריסת
הנמר ונקרע העור הוי כנחתך בסבין והדין דמריסת הנולות
הוי רק בלי נקרע העור אבל בנקרע העור עמו טרפה עכ"ל.
הנה בעתכחו הראשון עיינתי היטב וחזרתי ועיינתי ולא זכר
דבריו כלל דברי הרמ"א ולחלק בחילוקו זה רק נסתפק מחס
במריסת הנמר ונקרע העור ואם ה' אז כן ברעמו הוי ל'ס
לפרש, וגם למה לו להסתפק במריסת הנמר ונקרע העור ה' לו
לשאל זה במריסת הנולות ונקרע העור מה רינו ואם פשיטא
ליה שם דטרפה מה נסתפק במריסת הנמר והרי הוא עצמו
בעתכחו זה מורה דמריסת הנמר שיה למריסת הנולות א"כ למה
נסתפק יותר במריסת הנמר מבנולות. וגם בנזק הדין דפשיטא
ליה דבנולות אס נקרע העור טרפה וליוה לפני כב"י ור"מ.
הנה אני אומר להיפוך דהרמ"א מיייר הן ביאל דס הן בנקרע
העור דינס שיה דכל דלא הוי ע"י סבין מה עיין נקרע העור
שיפ"ל על ידו חשש נקיבת הוושט מה עיין זה ליה. ומה שזיין
לעין כב"י ור"מ, הנה מדויל ידו משתלס דבכ"י מפורש להיפוך
זה לכונו כתב בא"ח בשם הרשב"א כשהשושט תולס הנולה מן
הואר העוף פעמים מתבוסס בדם או נקרע העור אין לחוש
לנקיבת הוושט עכ"ל, וא"כ מפורש להיפוך דאפי' נקרע מותר
והר"מ כתב בעטס המחמירין וז"ל והטעם דס"ל דמריין שמה
ישחוט העור ויאל דס וישחוט דלא הוי טרפה וכו' וא"כ אס אינא
דבנקרע העור ע"י מריסת טרפה בודאי מה לו לנזור שמה ישחוט
העור

תשובה קסו

להרב הדיין המושלג מיה ירמיה הלוי תתן הרב דקק חאליב
ובעת הוא שרוב בקין בראדי.

ע"ד

אשר שאל במה שראה שהשריב מעריפין אס תלשו הנמר
מן הכבשים ונקרע תנקת העור ויאל דס, ועי' כתב
דלא ידע למה דלא שייך לחוש לנקיבת הוושט רק ע"י סבין.
והביא שחם א' הסכים עמו, והביא ראה תלשו הכבש שכתב
דמייסין שמה כשהתך העור התך ויקב הוושט, משמע דוקא
חתך בעיין, הנה ירדי לאחורה נעלס-ממנו פליגחא המפורש
באחרונים במקומה בסי' כ"ג בני מריסת הנולות דטרפה אס יאל
דס והש"ך הריע בהפי' להקל, והרי ע"י מריסת הנולות נמי
לא הוי חשש נקיבת הוושט וכש"ס הש"ך שם רק דכתב דמריין
בזה אסו נקרע העור ע"ש. א"כ ה"ל בזה במריסת הנמר אס
נקרע העור י' לנזור אסו נקרע העור ע"י קח וסבין ותליא
בפליגחא דמריסת הנולות. והתב"ש שפיר כתב דודאי פיקר השש
הוי רק ע"י סבין זה פיקר הטרפות, ומ"מ אכן מעריפין ממילא
ע"י מריסת הנולות ב"כ משום גזירה אסו ע"י סבין וא"כ ה"ס
במריסת הנמר י' לומר כן. מיהו כד דייקין יפה אחר לרינא
דהרי בש"ך בסי' י"ז ס"ק ל"ג מפורש דפי' קנה רחב מותר אף דנקרע
העור וא"כ מוכח דלא מריין אסו קנה דק, וקשה מ"ש ממריסת
הנולות דמריין אסו נקרע העור ובפי' החילוק כך הוא דהנולס
כיון שהיא דקס היא רחיה לנקוב ואם ה' תוחב כן בהעור ה'
תקום לחוש בזה כמו בקצין רק דבאמת הוא אינו תוחב שם
הנולה רק ארבעא הוא תולס ממנו נה דעי"כ נקרע
העור מ"מ בזה ליכא חשש נקיבת הוושט, אך כיון דפי' דטרפה
נקרע והנולס היא באפשר לנקוב הוושט וכיון דהנולה בפנימה י'
לה דין קח וכל שנקרע העור ע"י קח לא פלוג בתקנתו ואסריק
משום גזירה דמיתלף אסו מחבוסו בפנים ונקרע העור כיון דעכ"פ
ניק דהרבי י' לו דין קח וראוי לנקוב ואין המניעה כאן מנוש
רק מלך המעשה, בזה גזרו אסו מחבוסו לתוכו, אבל באס הקלס
רחב א"כ הוא אינו ראוי כלל לנקוב מלך עצמו אינו בכלל דין
קח כלל ולא שייך בזה לא פלוג כיון דיכר החילוק מנופו לא
שייך חשש אחרים, וא"כ ה"ל במריסת הנמר דזה אינו בכלל קח
כלל ועדיף מקנה רחב לכן בזה ודאי י' להחזיר, ונסי דבקנה רחב
בפיין עכ"פ בדיקה כמשמעות הש"ך שם בסי' יאל ובכסמס לא
שייך בדיקה דאין לושט בדיקה מבחז מ"מ א"ש כיון דבמריסת
הנולות משמע דמכשירין אפילו בלי בדיקה ובפי' דבזה ליכא חשש
נקיבה כלל, ושם האוסרין הוא רק משום גזירה אסו נקרע העור
וכיון דהוכחנו דבזה לא שייך הך גזירה הדר תוקמיין לי' על פיקר
דינא כיון דבזה ליכא חשש נקיבת הוושט כלל לכן אפילו בדיקה
לא בעי ויפה כיון רי"מ בזה לרינא, אס כי לא כיון בטעמא
בדינא יפה כיון :

הנה

חור השואל והשבי לי זה אשר השבתי לו.
מה שחזר והתנצל ותוך דבריו שידע מדינא דמריסת
הנולות המפורש בסי' כ"ג רק שהוא מנופך אס ע"י מריסת
הנמר ונקרע העור הוי כנחתך בסבין והדין דמריסת הנולות
הוי רק בלי נקרע העור אבל בנקרע העור עמו טרפה עכ"ל.
הנה בעתכחו הראשון עיינתי היטב וחזרתי ועיינתי ולא זכר
דבריו כלל דברי הרמ"א ולחלק בחילוקו זה רק נסתפק מחס
במריסת הנמר ונקרע העור ואם ה' אז כן ברעמו הוי ל'ס
לפרש, וגם למה לו להסתפק במריסת הנמר ונקרע העור ה' לו
לשאל זה במריסת הנולות ונקרע העור מה רינו ואם פשיטא
ליה שם דטרפה מה נסתפק במריסת הנמר והרי הוא עצמו
בעתכחו זה מורה דמריסת הנמר שיה למריסת הנולות א"כ למה
נסתפק יותר במריסת הנמר מבנולות. וגם בנזק הדין דפשיטא
ליה דבנולות אס נקרע העור טרפה וליוה לפני כב"י ור"מ.
הנה אני אומר להיפוך דהרמ"א מיייר הן ביאל דס הן בנקרע
העור דינס שיה דכל דלא הוי ע"י סבין מה עיין נקרע העור
שיפ"ל על ידו חשש נקיבת הוושט מה עיין זה ליה. ומה שזיין
לעין כב"י ור"מ, הנה מדויל ידו משתלס דבכ"י מפורש להיפוך
זה לכונו כתב בא"ח בשם הרשב"א כשהשושט תולס הנולה מן
הואר העוף פעמים מתבוסס בדם או נקרע העור אין לחוש
לנקיבת הוושט עכ"ל, וא"כ מפורש להיפוך דאפי' נקרע מותר
והר"מ כתב בעטס המחמירין וז"ל והטעם דס"ל דמריין שמה
ישחוט העור ויאל דס וישחוט דלא הוי טרפה וכו' וא"כ אס אינא
דבנקרע העור ע"י מריסת טרפה בודאי מה לו לנזור שמה ישחוט
העור

שאלות טוב מעם ודעת יורה דעה תשובה קמו קסח קסט ותשובות סט

אפי' ויאל דס הרי כיון דנשחט העור ממילא הוי בו קרע וא"כ
פ"י הוי ל"י לומר דגזירין שמה י"ה נקרע העור ע"י מריטה ואז
סרפה ובע"כ דע"י מריטה אפי' בנקרע העור אין לחוש וכן מורה
לשון הרמ"א בהג"ה שכתב ומטעם זה אס' חלש הנזירות בעוף או
חתך העור בבהמה ויאל דס וא"כ הרי השווה אותם ויבד' פליו
ריפו וכמו דבנחתך העור בבהמה מ"ירי דנפשה קרע בנזק העור
כן ה"כ בקשש הנוטף מ"ירי בבה"כ ועלה כתבו האחרונים דהוי רק
מכא גזירה, והן אמת שמשלשון הד"מ א"כ שכתב פירוש דבריו
דגזירין שמה י"ה העור נשמת מן האור ואז ל"ך בדקיה שלא
יהא נקב בושט שיכתבאר לקמן ס' ג"ז ומאחר שאין אנו בקיאים
בבדיקה י"ס להטריפו בזה"ז ולכן אנו מחמירין אפי' במריטה הנזורה
וכי' ולפ"י הטעם אין חילוק בין נמרטו הנזורה בכעס שמיטה
או קודם וכו', והנה מלשוננו שכתב פירוש דבריו משמע דכוונתו
כיון שמהר"ם פאדוה כתב בלשוננו דהגזירה הוי מכא שמיטה ממילא
אס' נמרטו שלא בשעת שמיטה לא הוי שייך גזירה זו לכך כתב
פירוש דבריו דהגזירה הוי שמה י"ה נשמת העור מן האור והיינו
בין בשעת שמיטה או לאו לכך אין לחלק בין נמרטו בשעת
שמיטה או קודם וזה מוכח לכאורה דבשעת העור קודם שמיטה
נמי מדינא אסור, אך באמת לא כן הוא רק כוונתו שמה י"ה
נשמת העור פ"י סבין מדלא כתב שמה י"ה נשמת העור פ"י המריטה
בע"כ כוונתו שלא ע"י מריטה רק ע"י הסבין, וגם מני"ל לפרש כן
דברי המהר"ם פאדוה כיון דהוא נקט בלשוננו שמה י"ה נשמת העור
ובע"כ דמשמע ל"י דמה דנקט שמה י"ה נשמת העור לאו דוקא רק לכך
נקט שמה י"ה נשמת העור דאין לנו חשש רק בדומיא דשמיטה ע"י
סבין לאפוקי אס' הוי ביד או ע"י מריטה ח"כ וכו'. והנה מ"ס
ר"מ במכתבו על מ"ס דא"כ גם בקנה רחב נמי נגזור אטו קנה
דק וכתב ר"מ דמה שייכות גזירה בזה הרי לדעת המחבר י"ס לו
תקנה בבדיקה ולדעת הרמ"א אינו אסור רק מכא דאין אנו
בקיאים והוי גזירה לגזירה. הנה בדברי הד"מ מבוואר הביטול
דהרי כתב דעיקר הגזירה הוי מכא דאין אנו בקיאים וכו'
א"כ מוכח דגזירין שפיר בזה אטו מה שאין אנו בקיאים.
ס' אמת ד"ס לד"ק על דברי הד"מ דהרי המהר"ם
ד"ק בלשוננו שמה י"ה נשמת העור ויאל דהס' דס וישחוט וכו' ולמה
ל"ה וישחוט השני דנקט ובע"כ דכוונתו דאס' לא ישחוט יותר הרי
אפשר לבדוק הושט שיחטם הקנה לבדו ויבדוק הושט רק דמיישיגין
שיחטם גם הושט ואז לא י"ה אפשר לבדוק עוד וא"כ מוכח
להיפוך דעבור אין אנו בקיאים בבדיקה לא גזירין ויהא נקב
הד"מ הפירוש בדבריו להיפוך וי"ס. ועכ"פ מדברי הד"מ מוכח
דבריו דשייך גם בזה גזירה זו וי"ס הקשתי דלגזור אטו קנה דק.
גם מ"ס ר"מ דבקנה רחב נמי שייך חשש כיון דנקרע העור זה
תמוה דמה ענין זה לזה מה ענין נקרע העור לנקיבה קריעה
לחוד ונקיבה לחוד וקריעה שייך רק בדבר שנאחז בו בזה שייך
קריעה אבל לא באבר אחר שלא נאחז ונסבך בו רק אס' הקנה
דק ש"ס לו פיקוץ י"ס לחוש דע"י תמיכה לבד ונניעה בנקל עושה
נקב אבל בדבר רחב ע"י נניעה לא יפשה נקב וליכא בזה חשש
נקיבת הושט. וכן מוכח בפשיטות בפוסקים. והנה אין פנאי להאריך
יותר ולרינא נראה כאשר כתבתי ראשונה דאין בזה חשש נקיבת
הושט וכשרים. דברי ידידו וכו' :

ג מה שחמה על מה שהקשיתי בחיבור טו"ס מה"כ ס' רפ"ט
מקרא דכנה אללו ליון נשם ארס' כו' ותמס שזה קושיט
החוס' דה דק י"ז. בזה י"כ לא דק כלל ולא דמו הקושיט זה
לזה. דהחוס' הקשו על הדין אס' מת נכרי אינו משמא, ועל
מה דס"ל לר"ם דנכרי לא נקרא ארס'. ואני הקשיתי על ש"ס
דכריתות דק' ה' דקאמר שס דמת לא נקרא ארס' על זה תמסתי
דשס נקרא מת ארס', גם שס הקשיתי לפירש"י בכריתות דק' ה'
שכתב רש"י כיון דמכר שס בבהמה לא סגי דלא ליקריי' ארס'
מוכח הא היכא דלא מכר בההיא פנינא בהמה לא שייך לקראו
ארס' א"כ נפסח תירוצ' החוס' שס בנדר דהרי ביחוקאל בההיא פנינא
לא נזכר בהמה וי"ס הקשיתי והנחתיו בל"ס ודמותו זה בלשוני שס ע"ס:
ועל מה שהק' אורח על חיבורי טו"ס מה"כ ס' רפ"ט מ"ס
שמת אחר קבורה מותר בהנאה. וע"י הק' א"כ מה
הקשו החוס' במס' דה דק ג"ה ובחולין ק"כ נבי שמה יפשה
עורות אביו ואמנו שטימין כו' והקשו החוס' שרי מת אסור
בהנאה כו' הנה גם זה לק"מ. דלמי כתבתי רק בזה קברו פ"ד
להיות נשאר תמיד שס אז א"כ מותר בהנאה כיון דנעשה מלכותו,
אבל אס' קברו פ"ד לפנותו ודאי אסור בהנאה כיון דזאת לא
נחשב קבורה ודאי' שרי הקבר מותר בהנאה אס' כו' פ"ד לפנותו,
ולכן לחוש שיקבור אס' אביו לחלוטין וא"כ י"ה נתקן לפשותו
שטימין אז לא שכיח כלל ולא שייך לגזור עבור זה ובע"כ פיקר
החשש הוא שמתחלה י"ה דעתו על כך. וא"כ אף אס' יקברנו
פ"ד לפנותו אסור בהנאה דזה לא נחשב קבורה וא"ס :

ומה שהק' על מ"ס ברמ"א ס' ה' דשליט ג"ד יכול לומר
לכ"ר ולמרו מפ' קרס, ותמס מני"ל מטעם דהרי פלכבלי
המחלוקת מותר לומר לה"ר כמ"ס המניא כבר לייחתי בילדותו
בגליון הסמ"ע שס והוא קושיא באמת. ויותר אין להאריך דברי
ידידו :

תשובה קסט

לשרע סימן צ"ה סעיף ב'.

הנה

הרב חוות דעת המלה במק"א דהיכי דהוי יחד פס
האוכל לא שייך ג"ס בר ג"ס דמשמכין לקדרס כאלו היא
חלק מן המאכל יי"ש ולדעתו אין נראה כן. הנה מדברי הכ"פ
בס' ל"ז בסופו מוכח להדיא להיפוך יי"ש ועוד אני תמס פליו
מדברי הראשונים שרי הס"ע ממיר בקדרס של בשר שהדסה
ביורה חולבת מטעם ג"ס בר ג"ס דהמירא ואמאי יחשב ג"ס
בר ג"ס כיון דטעם השני מקושר המאכל פס הקדרס, א"כ נחשב
הקדרס מן המאכל והוי כחד והוי טעם שני באיסור וכן להיפוך
מן יורה החולבת למוך הקדרס של בשר כיון דנחשב הקדרס כחלק
מן המים א"כ הוי טעם שני באיסור, ואף להאוסרים סיינו רק
מכא דהטעמים פנעוזה בזה יחד ולא מטעם דטעם שני באיסור
ובע"כ כיון ש"ס כחן אמלעות מים נקלס הטעם במים דרך ביאחו
טעם בל להקדרס אף דהמים הוי יחד פס הקדרס, ומכ"ל לדעת
מהרש"ל דבגללו אסורים אף בג"ס בר ג"ס רק בביטול מותרים
מכא דהוי באמלעות המים ואמאי לא ינשא כיון דכעת הוי מותר
המים פס המאכל יחד א"כ הוי מקושר ונחשב כחד טעם וי"ה
דינו כמו גללו ממס וי"ה אסור ובע"כ אף שווי יחד כל דאי
בהפסק אמלעי והולך דרך דבר אחר נקלס בטעמו ויאל א"כ
טעם קלוס, ובדאי אין סביר לחלק בין אס' טעם שני הוי
יחד לשני הטעמים אחר דמה חילוק יש בין זה כיון דאס' הוי
טעם השני באיסור אסור כמו בג"ס ממס א"כ הוי הטעם השני באיסור ומכ"ל
דאס' הוי יחד נחשב כולו כד"א א"כ הוי הטעם השני באיסור ומכ"ל
להאוסרים בגללו ככ"ל לכך אין לדבר זה מקום כלל. ואין שום סביר לחלק
בזה רק כל דהטעם הולך דרך דבר אחר נקלס בטעמו וי"ה
טעם קלוס. ומה שהביא ראי' מדברי אר"ס שהביא הס"י בס' צ"ב
ס"ק כ"ד נראה דאין ראיה משם דשס כיון דלמי חור טעם
הראשון למקומו נחשב בטעם הראשון ודוקא היכי דבא בכל פסם
למקום חדש אז אמרינן דבכל פסם טעם קלוס טעמו וכיון שפלס
שני פטעמים נקלס טעמו, אך חינו' בנבלס במקום חדש אבל
בנבלס למקומו הראשון בזה חיישינן דלמא כפסם הראשון לא
פפס

תשובה קסח

לכבוד ידידי הרב הוריק דמופלא וכו' החכם השלם
בשית מרה יהושע העשיל קלארפעלד נ"י.

הנה

מה ששאל בשוחט שחטס בהמה ואמר שהיא טרפה
וא"כ אחר שהיא כשרה ונתן אמתלה לדבריו במה שאמר
חמלה טרפה ושאל אס' יכולים הבעלים לומר איני תאמיך ותשלם
לי בעד הבהמה, הנה הדבר פשוט שאינו צריך לשלם והבהמה
מוותרת, ח"פ כביעתא בבוחמא, והדמיון של ר"מ ליו"ד ס' ד'
והוי"מ ס' שפ"ה לא דמי כלל כעובלל לרנא. דהתם כיון דהוי
ב' דשות אס' מותר היין או לא לכן יכול לומר דאינו רוצה לכונו לספק
אבל כאן דלכ"ס בנתן אמתלה נאמן ודאי אינו יכול לומר איני
תאמיך גם להסבירים דהיין אסור לא הוי אמתלה עונה והוא
שוחפות לכן חייב לשלם. אך הלא דהוי אמתלה עונה והוא
בפנעמו מחר בו ואומר שהיא כשרה ומתן אמתלה לדבריו ודאי
נאמן וא"כ לשלם כלום ח"פ וכו' :

ומה

ששאל על מה שנתחפתי בקווערס ק"ס בהשמתות לשירי
טהרה ס' ג"ד בזה נשפך היין אס' חייב המנעך לשלם.
וכתב שמתמה על מה שנתחפתי בזה נשפך היין אס' חייב לשלם
ותמס עלי שלא ראיתי דברי החוס' בפ"י דק' ד"ה אחר רב

צריך שמי' נגד הקליפה אפי' בחלב, פ"כ גם כן אסור הרב
 אם אין סמי' נגד הקליפה, אבל לפי מה שפסק הש"ך שם
 שכתב אם אין לקלוף מותר כך בלא סמי' פ"כ גם כן מותר
 הרב אם אין סמי' נגד הקליפה כיון דאין אפשר לקלוף רק
 במקום ששייך קליפה בזה כתב הש"ך שאסור אף דיעבר בלא
 קליפה אבל במקום שא"ל לקלוף מותר כך. ונהי דה"ל שם אסור
 בכל נזויו אם אין לקלוף מ"מ הא כיון דכלא"ה הרב דיעות
 שם בגלל מותר בדיעבר רק שמהר"ל אסור בכ"ס מעיניו מו
 ארעת הרב והש"ך שבתקום שא"ל לקלוף מותר כך בלא קליפה
 רק במקום ששייך קליפה צריך לקלוף כרעת מהר"ל ופי' בש"ך
 סי' י"א שם זה נראה לי ברור. והנה ראיתי בספר חו"ד שרוא
 לומר הא דאסור מהר"ל בגללו היינו כנון שפור שללו בו בשר
 מתחלה בפ"כ לא הו"י רק שני יט. אבל אם בשלו בקדרה
 תחלה בשר במים אף דאסור בגללו הו"י ג' יט. מן הבשר למים
 ומן המים לקדרה ומן הקדרה לדגים ומורה מהר"ל שמוחר
 והביא ראיה לתוס' זכח"ס דף י"ז ד"ה אם לא נשאר שם
 עדיין קושיית התוס' דמתעט באכילת הרוטב, ולפ"ד אין ראיה
 לדבריו לפי מ"ש הפמ"ג כאן בט"ז סק"א דאין שייך יט' בר יט'
 אלא אם בתחלה לכלי ואח"כ לאוכל אבל אם בתחלה לאוכל ואח"כ
 לכלי ואח"כ לחלב לא הו"י יט' בר יט' דכל באוכל הו"י מתעט ולא הו"י
 יט' א"כ גם בגללו דגים למהר"ל דאסור בגללו ג"כ אסור דמן
 הבשר למים ומן המים לקדרה לא מתעט רק חו"ד יט' ומן הקדרה
 לדגים הו"י טעם שני ואסור למהר"ל כמו בשפור. ומה שהביא
 ראיה מדברי התוס' אדרבא מתעט מוכח להיפוך מדברי הפרי
 מגדים שזה לא חשוב רק חו"ד יט' מן הבשר למים והנה לקדרה
 דהא התוס' כתבו שם שהוא טעם שלישי וכו' ומיירי שם בבשר
 עמו ולדברי החוות דעת הו"י טעם רביעי ומסרוב לא מוכר
 שם כלל. אך אין ראיה גמורה מזה דמ"מ אפשר דנקטו זה
 בלשונם תשום הרוטב אך גם לדבריו אין ראיה דהתוס' לא הקשו
 רק דמתעט באכילת קרשים בבשר מתעט רק טעם לא אכפת לן
 באכילתו אבל ברוטב שאין כאן בשר מתעט רק טעם לא אכפת לן
 במה שמתעט באכילתו כיון דאין כאן רק טעם בשר והאמת
 מדברי הפמ"ג זה נראה לי. מיהו מ"ש למעלה שפ"כ די בקליפה
 זה טעות דפ"כ לא קאמרי הו"י די בקליפה רק אם נללו דליכא
 רוטב לך די בקליפה אבל בגללו. בו פ"ס כיון דבזה יט' רוטב
 ודאי בפ"ס סמי' ולכן אסורה הנרי' עם חלב אפי' דיעבר לרפת
 מהר"ל כ"ל. ודו"ק :

תשובה קעא

לדבר מיה נחום מק"ק ספיאמיש.

הנה יד אשר של על דברי העור דתרי אסורי דכס"פ
 סי' תמ"ב ס"ל דבר המעמיד אינו בטל ובסי' פ"ז ס"ל
 דבטל ופ"ז תרי' דשאלו ב"ח דכל חד בחי' נפשיה
 שרי ואינו גופו של אישור ולר"מ לא יחא ל"י בחי' נפשיה
 הש"ך דבהעמיד בקיבה שנמלח בקיבתה הו"י אישור מנופ' דב"ס
 נמשך גופו של אישור ומה שמחצ' הש"ך נראה לו לדחוק וגם
 תירוצ' הש"ך של הדי' מכה דהו"י זה וזה גורם הקשה פלי'
 בקושי' הש"ך דהרי ביש בכ"א להמצי' לא הו"י זוז'. לואת בחר לו
 ר"מ דרך חדש דהטור ס"ל כהראב"ד דדבר המעמיד בטל ואפי'
 בקיבה נבלה בטל, רק בגבינות עו"ס אסור דס"ל דבטל פני'ם
 בורו ולא הלכו אחר הטעם ובחצ'ן שא"י מתעט פ"כ בקר' , ולדעתו לא
 לכן החמירו בו ואסור אפילו מעמיד פ"כ בקר' , ולדעתו לא
 נראה דבריו בזה דמ"מ אם נאמר דכוונתו דמ"מ הראב"ד דכל
 דבעו"ס לא הלכו בו אחר הטעם הכונה מתעט פ"ז אסור
 בו מעמיד א"י יו"י כונתו כן אין לדבריו שחר דהגבנה לא משום
 חומר אישור פ"ז אסור רק מתעט נבלה וכדפריך להדיא בש"ס
 דף כ"ט למ"ד שם מפני שמעמידין אותה בקיבה פגלי' פ"ז א"כ
 אפילו בהנאה לחסור ובע"כ דלא חששו לאישור פ"ז רק לאישור
 נבלה וא"כ אין שם אישור הנאה, ואם כונתו דודאי כונת הראב"ד
 הו"י דבטל נכרים לא הלכו אחר הטעם וכדי שיפרשו מנייהו וכמ"ס
 ה"פ בשמו ומ"מ ר"מ דהטור ס"ל דבחצ'ן דאישור הנאה אסורין מעמיד
 הוא ענין ב"פ והוא דהו"י דיעה זו מה דלא מצינו כן בש"ס
 קשה לי מנ"ל להטור כן לחוד דיעה זו מה דלא מצינו כן בש"ס
 ופוסקים, ומנ"ל חומרא זו ואין דרך להחמיר דבר מדעתו,
 ועוד דעכ"פ הו"י ל"י לכתוב בגלגל יראה לי וכו' ועוד דהרי
 הטור כתב בהעמיד בחלב של שפירים חייב לבשר ולפ"ה חייב
 עוד לבשר, ובשלתא לענין אכילה כיון דאסור אפילו בהנאה י"ל
 משום חומרא דחמץ אינו בטל, אבל למה יו"י חייב עוד לבשר
 אם

מפסק בכולו לפני ונ"י דכתב הא"ה שם דמ"מ א"כ גם בפ"ס
 הש"י לא תעבור היינו גוף הש"י כיון שגשתייר בראשון נשתייר
 גם בפ"ס ב' אבל מ"מ זה פוסק דהטעם שפלט למים וחזר
 למקומו כיון שחזר למקומו מלא מין את מינו ונעור ונתחזק כמו
 בפ"ס הראשון ונמשך טעם טוב כיון שחזר למקומו. ועוד דדוקא
 אם נפלט למקום חרש אמרי'ן דלא פליט כל טעמו רק עיקרו
 נשאר במקומו ופלט רק טעם קלוש אבל למקומו הראשון שפיר
 הו"י בכוחו להשפ"ך אליו טעם פלמו לגמרי, ודוקא אם בא לגלוש
 דבר חרש מחזירו א"י למשוך אליו כל הטעם מתעט רק נשאר
 הפיקר במקומו ובלע רק טעם קלוש אבל בזה דבר זה בלוע בו
 ופלטו אם בא לחזור ולבלוע פליטת פלמו מושך כל הטעם שפלט
 ופל פלמו שפיר בלוע לגמרי וחזר לכוחו הראשון כפשיקרא ונמשך
 כפ"ס הראשון. גם מה שהביא לקמן בס' י"ז ראיה מפשיקרא
 בתמור וכו', הנה באמת הכו"פ כתב שם שזה או"ל אליבא
 דהאוסרים בגללו ואף לולי דברי הכ"פ א"ס ויתיישב נמי מה
 שפסקה פ"ד החו"ד דא"כ גם כשהוא בפ"ס יאסור ולדעתו א"ס
 כיון דבאמת יט' כאן יחא ג"כ כיון שזכר מננו שומן א"כ יט' כאן
 יחא בתמור ונ"י דק"ל יחא לאו מלתא מ"מ בהעטרף פ"ס
 הטעם מתעט הו"י מלתא ובהעטרף ה"ט בר יט' פ"ס הרי"ט מלתא
 הוא, ועוד דהרי"ט מוליך את כל הטעם שבו וכעין דאמרי'ן בא"ס
 הסיחור שמן דהרי"ט מוליך גם טעם הכחוש פ"ס כן ה"י הרי"ט
 מוליך כל הטעם ועיקרו לגמרי ולא נמשך כ"ט בר יט', ולכן זה
 אם זכר שומן בפ"ס אבל אם הו"י מכוסה בפ"ס א"כ ליכא ריח
 שוב הו"י יט' בר יט' דהרי"ט חו"ד תמוהין דלפ"מ
 בכ"פ מכה דהו"י כמו בגללו א"כ תימה אם היה שומן בגלל אבל
 אם הו"י מכוסה בגלל דהו"י ל"י ג' טעמים והו"י כמו ביטול
 מתעט ולכ"פ הו"י יט' בר יט' ולכ"פ קושייתו, ולדינא נראה דאף
 דהו"י המאכל פ"ס הו"י יט' בר יט' וכדעת הכ"פ לא כהחיות
 דעת בזה ועי' מ"ס לקמן ואבאר יותר יפ"ס. והנה לעיל
 דחיתו ראיות החו"ד מדברי הע"ז בס' י"ז מכה דלגבי עמו
 לא הו"י יט' בר יט' יפ"ס. אך באמת לכאורה יט' מתירה לזה
 פמ"ס באר"י סי' תנ"ב דקודם שם מותר להנעיל כלי כ"י אפי'
 אם אין במים סמי' נגד הכלי מכה דהו"י יט' בר יט' מן הכלי
 למים ומן המים לכלי א"כ מוכח דאף לחזור לכלי זה עמו הו"י
 יט' בר יט', אך א"ס דבזה ח"י מקיים באמת סברת החו"ד
 דלהכלי זה פלמו יט' חילוק בדבר דהי"י דבא הטעם לכלי חדש
 אחר אין חילוק בין הו"י ביחד או לא, סוף סוף כיון דבא למקום
 חדש כבר איקלש טעמו והו"י יט' בר יט', אבל אם חזר לתוך
 הכלי בפלמו בזה שפיר יט' חילוק בדבר דא"ס לא ה"י ביחד מתעט
 נמשך חילוקי טעמים והו"י יט' בר יט' אבל אם ה"י הפליטה
 והבליטה הראשונה וחזרת הבליטה אל"י הכל ביחד כפ"א מתעט
 אז כיון דחזר למקומו והו"י הכל ביחד זה שפיר לא הו"י יט' בר יט'.
 וזה הוא הכלל כשהכל נעשה כפ"א אז למקום חדש הו"י יט' בר יט'
 יט' אבל בחזר למקומו הראשון אז לא הו"י פליט שם יט' בר יט'
 כיון שנעשה הכל יחד. כן נלפ"ד ופי' בחיבורי החדש מ"ס הש"ך
 לכהן בתשובה יפ"ס :

תשובה קע

שאלה אם בשלו בקדרה של בשר נקיה תבטל הנקרא גריץ
 והוא לול ואח"כ שמוהו בקפרה של חלב ונתנו בו
 חמאה אם מותר לאכלו או לא :

תשובה הנה לפי דעת הרמ"א ביו"ד סי' י"ה סעי' ב' שאין
 חילוק בין גללו ובין נחבשלו בשניהם בדיעבר מותר
 פשיטא דה"ל מותר אפי' בחלב עמו. אך לפי מה שכתב הש"ך
 שם בשם מהר"ל שכתב אפי' בדיעבר אסור בחלב עמו וכתב
 הפרי מגדים חילוק דדוקא בנחבשלו פ"י מים הו"י ג' נוחי' טעם
 פ"כ מותר היינו מן הבשר לקדרה ומן הקדרה למים ומן המים
 למאכל אבל בגללו של פ"י מים הו"י רק ב' יט' ואסור בחלב
 עמו. ופי'נתי ב"ס"ט שכתב שמש"ה כתב המדרי' בדבש שא"ס
 הריקו תכלי בשר לכלי חלב מותר מכה דמותן טעם לפנס ולא
 כתב מטעם דר"ס בר יט' משום ר"מ לדין לענין הריקו לחלב
 עמו דאסור מטעם דהו"י כנללו דהו"י רק שני יט', וכן הביא
 הפמ"ג דהרשב"ה והמים אסורים, ולפ"ז ה"י נראה דאסור כאן ג"כ
 כיון דהוא לול והו"י רק שני יט' כיון דמתערב עם מים ביחד,
 אך נראה שהוא מותר לפי מה שכתב הפמ"ג בשפ"ד ס"ק ד'
 בשם הב"י ודמש"א דאף בגללו אין אישור רק כדי קליפה והסכים
 פמ"ס הפמ"ג בגללו רק בכלי של בשר בין נכלע בכלי כחוש בין
 שמן יפ"ס, ולפ"ז המהר"ל שאסור הדבש או"ל לשיטתו שכתב
 הש"ך משום בל"י שכל מקום שצריך לקלוף אם אי אפשר בקליפה

אם בשאר אסורין דבר המעמיד בטל. ואשר איז אחוה ישוב בדברי הסור, והנה בחידושי למס' ע"ז דף ל"ה ישנו שם בדרך נכון. ונראה ליישב כעת בדרך נכון מה שהורנו מן השמים דהנה יש להבין להסוברים דבר המעמיד בטל מ"ט נשתנה מדין המפורש במשנה לפנינו טבילת כלים ולפינו שומאח כלים דק"ל כ"כ דהכל הולך אחר המעמיד ולמה לפנינו ביטול ס"ל דאין הולכין אחר המעמיד והוא בטל, אך נראה דידוע דעת כמה פוסקים דס"ל דפי' ביטול האיסור נהפך להיתר ולפי' נראה דבשלמא לפנינו כלים כגון אם הוא של פז ומעמידו של מתכות וכדומה אפי' אם נאמר דאין הולכין אחר המעמיד מ"מ אטו נאמר דהמתכות נשתנה ונפשה פז זה ודאי אינו לכך כיון דמ"מ נשאר עליו שם מתכות וכיון דהמתכות הוא המעמיד נחשב הכל כמוהו אבל בפנינו ביטול איסור בהיתר אם נאמר דדבר המעמיד בטל הוי האיסור גופו נהפך להיתר ונחשב הכל להיתר לכך שוב מה איכפת לן במה שהוא מעמיד הרי הוי כאלו בשל היתר הוא המעמיד ולכן ס"ל דדבר המעמיד בטל. ובזה י"י תליא פלוגתאם בפלוגתא הפוסקים אם האיסור חוזר להיתר או לא, דהני דס"ל דדבר המעמיד אינו בטל ס"ל דהאיסור אינו נהפך להיתר ואפי' אי נמא דהוא בטל מ"מ בכל מקום שהוא אסור הוא רק דאין לו כח לאסור העומד לכך בזה אמרין כיון דהאיסור מעמיד היתר נהפך כולו לאיסור, דאי אפשר לומר דלך בחר איפא ולימא דבטל והוי מעמיד בדבר היתר דהרי האיסור בין כך ובין כך לא י"י מותר לכך שוב אוליך לחומרא והוי מעמיד בדבר איסור לאסור כולו אבל הסוברים דמעמיד בטל ס"ל דהאיסור נהפך להיתר לכך ס"ל דאוליך בחר איפא ואמרין דבטל ל"י בסמ"ך וממילא לא נחשב מעמיד באיסור דכולו היתר הוא והוי מעמיד בהיתר, ולפי' נראה דהטור ודאי ס"ל דלא כהראב"ד רק כהרמב"ם דלכך אמרו גביות פכ"ס אסור מכה דדבר המעמיד אינו בטל ומיני' יליף לכל דין מעמיד דאינו בטל והיינו מטעם ה"ל דס"ל דאין האיסור נהפך להיתר בשום אופן לכך אינו בטל. ולפי' איש דברי הטור דמינה באיסור גופו זה אי אפשר להיות נהפך להיתר בשום אופן לכך כיון דהאיסור נשאר באיסורו שוב נחשב מעמיד בדבר איסור. אבל בב"ח כיון דכל חד בלתי נפשיה שרי מתחלה רק ע"י חיבור נאסר ואם הוי אפשר להפרידו ממנו זה מה הוי חזרין להיתר וכמ"ס הש"ך בס"ק ק"ה ס"ק י"ז לפנינו דאין חתיכה אסורה חבירה בגביה בלי רועב דאף בבב"ח הוי כן ולא נחשב איסור מחמת עצמו לפנינו זה כיון דכל חד באפייה נפשיה שרי ואפי' אם יבא אליהו ויאמר שהלך משם הכשר לבד בלא הסכל מותר, ואפי' ה"י הוי כאלו ידענו כן יפ"ס, איך מוכח דב"ח באסור הוי ידוע לנו שגפרדו חזרו להיתר, איך ע"י ביטול בסמ"ך אמרין כאלו נפרדו זה מזה, ובזה כ"פ מור"ס דהאיסור חוזר להיתר כיון דמתחלה הוי מותרין רק ע"י חיבור נאסר ואם נפרדו חזרין להיתר לכך נ"ס ע"י ביטול האיסור נהפך להיתר לכ"ס והוי כאלו נפרדו זה מזה ושוב לא שייך דין מעמיד דמה בכך בהיתר הוא מעמיד, משא"כ בחמץ דהוי איסור גופו ולא ע"י חיבור ד"א רק מצד עצמו לכך אין האיסור חוזר להיתר ע"י ביטול ואפילו קודם פסח כיון דחמץ שמו עליו נקרא איסורא בלע ולא נחשב כ"ס בר יט דהיתרא וכמ"ס הפוסקים לכך לא נהפך להיתר ויש לו דין מעמיד כמו בגביות פכ"ס, והכל הולך אל מקום אחד וזה תירוצו נכון לפע"ד. ועכ"פ לרינא אין בידנו להקל היפוך המעמדות הפוסקים האחרונים דדבר המעמיד אינו בטל ואף לולי דברינו בשביל תירוצו לא יכריע הדין נגד אבות העולם ולכן הדין של עמרו דדבר המעמיד אינו בטל. וז"ל אין להאריך מחמת ערבות ומולשת כמו ועוד חזון לעומר :

והנה

חזר השאל וישיב לי מה אשר השבתי לי :
בראש מה שהקשה על תירוצי בדברי הטור דמארי אהרדי וכחתיקה לחלק בין חמץ לבב"ח, וע"ז תמה דהרי קי"ל דמהר"ל בב"ח נחשב כנופו של איסור והוי מהר"ל דמ"ט אי נמא נמי כן כיון דבטל בסמ"ך הוי כאלו נפרד זה מזה עכ"ד, והנה לא ידעתי מאי קא קשיא ל"י ומה דתמה בפרשות תיקשי לנפשי' למה בזהר"ל לכ"ס אינה בטילה ובדבר המעמיד לדעת כמה בטל לגמרי ואפי' הסתמירין דאינו בטל מחלק הש"ך בין שאר איסורין לבב"ח דהיינו דהוי סמ"ך אמרין הא' לחודיה קאי והא' לחודיה קאי ובמהר"ל אפי' בב"ח אינו בטל, ובפ"כ דדבר המעמיד קיל מחהר"ל לכך אינו לא כחבתי רק בדבר המעמיד מחלק הטור כן דאף המעמיד דאינו בטל י"ל דהיינו דהאיסור נהפך להיתר מודה דבטל אבל במהר"ל דמארי לא אמרין חילוק זה ובכל פניו אינו בטל כן י"ל בפשיטות. אך אסברא לו טעם הדבר בטוב טעם דכל דבמהר"ל אוליך בחר מעיקרא דכיון דחל עליו שם מהר"ל קודם שנתערב ואז הוי איסור בנופו וממילא אף אח"כ שנתערב

אינו בטל והיינו כיון דשם מהר"ל שייך אפי' קודם תערובת לכך כיון דחל עליו שם מהר"ל תו לא פקע אח"כ אבל דבר המעמיד הרי לא שייך שם מעמיד רק ע"י תערובת וכל זמן שהוא בפניו לא חל עליו שם מעמיד, איך הוי פיקר איסורא רק בשעת תערובת לכך ממילא שייך מע"כ שכתבנו דקודם תערובת לא שייך מעמיד ולאחר שנתערב כיון דיש סמ"ך הא' לחודיה קאי והאחר לחודיה קאי ונהפך פתח להיתר ובחיתור הוא מעמיד. והנה מל דברינו ה"ל יש להקשות מדברי החס' בחולין דף ק' ד"ס שאני מחיכה וכו' שכתבו בבאור הסוגיא דפ"ז דהכונה דאי משום דכבר תנא ל"י הכא וכו', ותמו פריך הרי בב"ח שפיר אלעריך דהוי ס"ד לומר דדוקא בגבלה שייך מהר"ל כיון דבזה אפי' אחר הביטול נשאר באיסורו ויש לו דין מהר"ל, אבל בב"ח כיון דאחר הביטול י"י חוזר להיתרו רק דלך בחר מעיקרא דהוי קודם הביטול מהר"ל ובחר מעיקרא אוליך חל לא נשעם מהחם. אך כד דייקין א"ש דמטעם אחר אין התחלה לדמות דברי דאחר המחילה לא ירד לכוונתי אטו אינו אומר דפי' ביטול בודאי נפרד החלב מן הכשר הרי זה אי אפשר לידע ודלמא לא פלט כולו רק כוונתי הוי דדבר דפ"כ אפשר שידעו שיהי' נפלט ממנו האיסור ויחזור להיתר וכל דאפשר שיהי' לו היתר אף דעתה לא נפלט ממנו לגמרי מ"מ הביטול נמי מתפכו להיתר ונפשה כולו היתר וכו' מעמיד דכבר היתר ואפי' חתם דבר המעמיד שבעלמא אין זו חשיבות רק מצד כחו המעורב בהיתר שנתערב, אבל הוא עצמו בגופו אין לו מעלה שלא להתבטל ולכן כיון שיש סמ"ך אמרין שהוא עצמו נהפך להיתר ואפי' בבטל הסיקא בטל הספל וכיון דהוא גופו היתר מה איכפת לן מה שכתבו מעמיד דבר אחר, אבל במהר"ל שהוא גופו משוה ואינו בטל, איך שפיר נחשב בב"ח איסור מחמת עצמו דלמא לא נפרד ממנו כל האיסור ובביטול א"י להפכו להיתר כיון דדבר משוה הוא ואין בו ביטול

תשובה קעב

לקח מארינאפל.

ע"ד אשר שאל בדבר שהמורה מתיר לכבוד שבת בשאר עמנו דבר מופט כל שהוא אחר השבת או בפנין דלית בו הפסד אם מותר או אסור :

תשובה

סנה כבר ראה דמ"ט הפ"י מנדים במשניות ס"י ד"ס ס"ק ט' דהיינו דאשתרי לכבוד שבת אשתרי לגמרי אך שרצה דמ"ט למקור בזה אחר ראיות מש"ס ופוסקים ראשונים. והנה במס' מה דף ט' גרסינן שם מהו שעת הדמק איך שני בצורת הוי וא"כ עהרות אפשי' לפיכך ואשו דבן להפסד עהרות, והנה לנאורה לא דעם במה פליגי הוי מרמי לשי' ולנאורה שניהם שווים דק' ל' בשני בצורת דבר מופט כמו בשאר שנים הפסד תרובה וכן להיפוך בשאר שנים הפסד מרובה הוי כמו שני בצורת דבר מופט ובמה פליגי ואטו לא ידענא מהו שעת הדמק. אין נראה דבסך סברא פליגי הוי מרי לישנא ג"כ הוי שמתירין דבר משום הפסד מרובה ונשתיר דבר מופט אם מותר או לא, דלישנא קמא ס"ל דהיינו שמתירין משום שעת הדמק הוי שפיר הדמק חוזר לאיסורו לכך בשלמא בשני בצורת לפי מה שטובא לפנינו הוא מותר לגמרי זה אין ידוע אם ישאר ממנו אח"כ ופ"י הירוב לא י"י נשאר אח"כ לכך לא תחוי כחוכא ואטלולא ולכן שכתב פ"ז בהפ"ט ושעת הדמק אבל הוי דלא הוי שעת הדמק רק עהרות אפשי' לפיכך הרי א"ס אנו דנין על כל משכו ומשכו שבו ליכא הפ"ט ואסור רק בלעזרף יחד הוי הפ"ט וסופה בפתחא נשיכלה י"י נשאר ממנו משכ דין דרך כל דבר העומד לאכילה לסיוט כלה והולך משכ משכ וא"כ בסוף נשיה' נשאר משכ וי"י חוזר לאיסורו וי"י מלמא דרבנן כחוכא ואטלולא לכך אמרין לגמרי ולכן מפרש שעת הדמק דוקא שני בצורת. אבל איך לישנא ס"ל דכל הוי דאשתרי אשתרי לגמרי אפי' הוי דנשאר רק משכ לכך קאמר בשפה הדמק הוי דסירות אפשי' לפיכך ויילגא אין עהרות. והנה מה שרצה דמ"ט בחידושי פ"ק דנדה בזה לחלק לו דמיון כלל לא מצביא לפמ"ס בחידושי פ"ק דנדה בזה לחלק בין דאורייתא לדרבנן דדוקא בדרבנן משו לחוכא ואטלולא א"י לפעמים אסור ולפעמים מותר אבל בשל תורה ל"י לחוכא ואטלולא כמ"ס שם בשם הרשב"א א"כ בשלמא בנפשה דק' ויילגא דאיסור תורה ליכא שם דברוכא בטל רק מדרבנן אינו בטל דהיינו מהר"ל והוי רק קבוע דרבנן ולכן בדרבנן חייטין לחוכא ואטלולא ולא מחלקין רק אם מותר הכל מותר או אם אסור הכל אסור אבל

טורו התורה רק לימוד הרגל, איך תינה ברנל ראשון בשעת
מנעו שאין אנו דנין על המאכל ומשקל רק על הנוגע אם הוא
טמא או טהור ובהו אנו אומרים דטומאת ברנל התורה
התורה, אבל אחר פסוק הרגל כיון דהשתא חזר טומאת פ"ט
למקומה איך כבר נעמא המשקה או האוכל וכיון דכבר נעמא
המשקה שוב ברנל השני הוא טומאת אוכלין ומשקין דלאו דנין
על המשקה והאוכל וטומאת האוכל לא התירה התורה אפי' ברנל
דטומאת גברי התירה התורה לא טומאת בשר ומשקין, וכפיין
הכיח דאמרין בפ"ט דפסחים גבי ראי' לין והרבה מזה, לכך דיין
הש"ס בשלמא פד השתא טומאת פ"ט ברנל דלאו דנין על פ"ט
א"ס הוא טמא או טהור ובהו טומאת גברי רחמנא טהירא אבל
השתא טמאה היא וכיון דחלש טומאה על הכזית שוב טומאת
משקין לא טהרה לעולם לכך שפיר יש חילוק בין רגל ראשון לשני
זו נראה כונת הסוגיא סוף דבר דלדין אין ראיה ליד מההיא
דמנינה :

והנה כיונא בשאלה זו מנינו שנסתפק בפ"ט באה"פ סימן ט"ו
בנשא שניה באונס ועבר האונס אם מותר לקיימה
והעלה דאסור ולדין לגרשה איך הוי נראה דנס כאן הדין כן .
והנה בנפך דברי הב"ס כתבתי שם באריכות בתקומו והנה כעת
ראיתי דאין ראיהו מהרמב"ם מפי"ט ראיה כלל, לפ"ט בטומא
דזבחים והבאמיו לעיל דהיי דאמרין דמויה אמרין כיון דאדמי
דאדי אבל היכי דאשתי אמרין להא אשתי ולהא לא אשתי,
איך ה"נ בזה בשלמא בפי"ט דהתורה התירה זאת בפירוש איך
הוי היתר לא דמויה, וכן אמר'ל בנמ' סנהדרין שאמר דוד ליואב
יפי' רחמנא שריא איך מוכח דאין דמויה רק הותרה, ובפרט
לפי מ"ש רש"י בברכות דף כ' גבי מת מזהו דלא נחשב דמויה
דלאו דטומאה לא נאמר גבי מת מזהו יע"ש ובחידושי הרשב"א .
ובפ"ט דפ"ט דהיי דנאמר היתר מפורש לא מקרי דמויה רק
הותרה, אבל מה שאינו מפורש היתר בחורה נקרא דמויה איך
ה"נ היתר יפי' לא נחשב דמויה רק הוי כאלו לאו דלא תתחנן
לא נאמר גבי יפי' כלל וממילא הוי היתר גמור, ולכן כיון
דאשתי אמרין להא אשתי ולהא לא אשתי וביאה שניה אסורה
אף דנשאה בהיתר, אבל היכי דנשאה ממנה אונס והיתר בזה
הוי מכה פיקוח נפש והנה היתר פיקוח נפש הוי רק דמויה דהיי
שבת דמויה אלל חולה לא הותרה ומכ"ש לכל האסורין ולכן כיון
דאדמי אמרין הואיל ואדמי דאדי ומותר אפי' עבה האונס ואכ"מ
להאריך בזה . מיהו אפי' לרבי הב"ס אין לו דמיון ליד דהתם
אמרין דלומן האונס התירה התורה ולא אחר האונס, ואם הוי
יעיין שאמר האונס תהיה אסורה מ"מ בשעת האונס תהיה מותרת
דבמקום פ"ט מותר הכל דאין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש,
אבל בזה מתירין איזה דבר לשבת הנה אטו יש כח לשבת לרחות
דבר איסור, ובפ"ט א"ס אנו מתירין דבר שהוא לכבוד שבת
לריבין אנו להחזיק שהוא מותר לגמרי תמיד, דאם הוי מחזיקין
אותו לאיסור לאחר השבת לא הוי לו היתר גם בשבת . ובפ"ט
לריבין אנו לומר בשבת שהוא מותר לגמרי וכיון שכבר הוחזק לגמרי
להיתר הלאו נאסור אותו ובכ"ס ק"ס דינא . והנה כשאני
לפנמי ה"י נראה לי דדין זה ש"ס מפורש הוא ביבמות דף ל"ז
בפלוגתא דספק ויבם א"ס אמרין א"ס כשאנו לחלוק בנכסי יבם
אם יכול לטעון מ"מ, והנה פליגי שם ר"א ס"ל ק"ס דינא ור'
ירמיה ס"ל דהר דינא ואק' קי"ל באה"פ ובח"מ סי' רס"ח
בה"ב דק"ס דינא, וא"כ חזין דהיי דנפסק הדין עפ"י ספק
נחשב כודאי ואפי' בהזדמן א"ס הטעם דלא שייך בזה הטעם
הראשון שהחזקנו לראשון בזה מ"מ אמרין כיון דנפסק הדין
נפסק אף דלאו ליה הטעם בשביל מה פסקו כן, וא"כ ה"נ
כיון שתחלה פסקנו להיתר מכה כבוד שבת או הפ"ט אף דא"כ
אזיל ליה עהפס מ"מ ק"ס דינא וכיון דנפסק הדין נפסק . ואין
לומר דהתם הטעם מכה הפקר ב"ד או מחילה, דמחילה ודאי
לא שייך בזה דהיי לא ידע דמחיל דומה לפ"ט שאין לך פלי
אונאה איך ה"נ כיון דהספק אינו יודע אם הוא בר מיתנא הוא
או לא אין כאן מחילה . וגם מטעם הפקר ב"ד לא שייך בזה
דמ"מ יחי' בזה הפקר ב"ד והיי לא אמרין הפקר ב"ד הפקר
רק כשעשה שלא כהוגן או שראו חכמים איזה טעם ברבר וטור'
אבל בזה מה"מ יעשה בזה הפקר ב"ד . וגם מגיל ל"י אבא לומר
שעשו בזה חקתה הפקר ב"ד, ובפ"ט בלא"ס ס"ל מסבירא דכיון
שנפסק הדין נפסק וק"ס דינא . איך ה"ה באיסור הוי כן כיון
דנפסק הדין ק"ס דינא . וראיה לזה דלא הוי מטעם הפקר ב"ד
או מטעם מחילה ממה דקאמר שם הש"ס דר"א ור' ירמיה
בפלוגתא דאדמון ורבנן קמפלגי במי שאבדה לו דרך שדיחו וכו'
ולמה לא קאמר דאפי' ר' ירמיה ס"ל כרבנן התם דטעמא דרבנן
התם דפכ"פ ידע דמחיל שפיר יודע שנאמר לו דרך שדיחו וידע
הנחיל .

היי דהוי בשל תורה וסמכין על יחיד במקום רבים בשעת
הדמא לא הפ"ט י"ל היכי דעבר שפת הדמא חזר לאיסורו, ואף
גם אם לא נאמר כן אין לו דמיון כלל, דהתם היתר הוי במה
שפירש קודם שגורע הספק והיי או לא שייך לומר דינא הדבר
בהיתר וכיון דינא הדבר בהיתר אשתי לגמרי שהיי לא נודעלנו
אז ספק כלל דהיי לא ידענו אם יש שם טריפות או לא וא"כ
כטור' לנו הספק נהי דמה שפירש קודם נשאר בהיתרו על
כל פנים אין לו כח לפסוק גם מה שלא פירש להיתר, דמ"מ
קודם שגורע הספק לא נפסק הדין ולא יאל בהיתר ואחר שגורע
היי כבר ידוע לנו שיש עוד במקולין שלא פירש ואנו דנין על
שניהם יחד לכך מהו אולמא דכן מהך לכך ראוי לומר דכל חד
תיקום אדוכתא ומה שפירש מותר ומה שלא פירש אסור אבל בזה
הותר הדבר לכבוד שבת כיון דהיי ידוע לנו הספק ונפסק לקולא
וכיון שנפסק הדין להקל ואם היה נאכל כולו בשבת היה מותר
כולו וכיון דנחמק כולו בהיתר כיון דאשתי אשתי . ובחידושי
למ"ס פ"ט הארכתי בזה להביא ראיה למעשה דק"ק ויילנא אין עת
האסף פה . והנה מה שר"ה עוד להביא ראיה מאברי בשר נחירה
מולין י"ז ע"א ומנינה דף כ"ו מהפוחת מצינו פ"ג ברנל דק"י"ל
לכחמים דלא יגמור, הנה מכל זה אין לו דמיון ליד . והנה
מה שר"ה ר"מ לחלק בין ההוא דמנינה ליד דמנינה אין היתר
גמור רק מכה הכרה שלא לביי'ם ולכן א"כ לא אשתי אבל
היי דמנינה על דמה המהיר הוי היתר גמור וכיון דאשתי אשתי.
הנה המעיין בזבחים דף ל"ג יראה שם דלדין קי"ל הסבירא להיפוך
דהיי דהוי דמויה אמרין כיון דאדמי דאדי אבל היכי דאמרין
אשתי רק להא אשתי ולהא לא אשתי ובתחלה רואה הש"ס לומר
כטברת ר"מ א"כ רואה שם דהסבירא הוי להיפוך ובהי'
קי"ל . מיהו מטעם אחר אין דמיון הדיח דמנינה ליד וכן בציא
דאברי בשר נחירה . דהנה זה ודאי מנינו בחורה כמה ענינים
שהתירה התורה לומן ואסרה לומן כגון חמץ שמותר בכל השנה
ובפסח אסור, וכן דם טהור לדין דק"י"ל נעין אחר הוא התורה
עמלתו והתורה טהרתו הרי חזין שהתורה התירה דם נדה זמן
מה אחר לידה וא"כ חזר לאיסורו איך ה"נ באברי בשר נחירה
י"ל דמתחלה לא התירה התורה רק לאותו זמן שהיו במדבר וא"כ
כשיכנסו לארץ נאסר וכן בטומאת עס הארץ ברנל י"ל דברנל
התירה התורה טומאת פ"ט וא"כ חזר לאיסורו וי"ל דתרי
דסתרי אסורי ולא חוכא ואטולוא . אבל היכי דאק' סומכין על חד
דיעה המתיר ערפות פלוגי א"ס הוי ידעין שהוא טרפה אחר
השבת גם בשבת הוי אסור רק לכבוד שבת א"ס סומכין על כך
דיעה דפ"ט שהוא מותר לגמרי א"כ בגוף השבת או בשעת ההפסד
מרוצה לריבין אנו להחזיק שהוא מותר לגמרי וכיון שנפסק הדין
שהוא מותר לגמרי ק"ס דינא ואין סותרין אותו לומר להיפוך
א"כ, אבל ברנל או באברי בשר נחירה במדבר ידענו שהיה
נאסר א"כ ואפ"כ באותו זמן הוא מותר דהתורה התירה לאותו
זמן ולכן לא הוי סתרי אסורי א"כ . והנה מה יומתק בזה
לטון הש"ס במנינה שם כמה דבעו שם מהו שייחנה לרגל אחר
וקאמר יד הכל ממשמשין בזה ואת אמרת ייחנה לרגל אחר ופריך
אסו עד השתא לאו יד הכל ממשמשין בזה, אחר ליה עד השתא
טומאת פ"ט ברנל רחמנא טהירא אבל השתא טמאה היא, ולמה
האריך בזה הוי ליה לומר בקיצור עד השתא רגל הוי והשתא חול
והנה לפ"ט כאן יחי' א"ש דהנה מה שאמרה התורה דהכללצבירים
ברנל י"ל בן כ' כוונת א' דברנל תלין שהפ"ט אינו טמא רק
טור' כיון דטומאת פ"ט אינו ודאי רק ספק וברנל תלין הספק
לקולא ואמרין שהוא טהור באמת, או די"ל דברנל אמרה התורה
דלו יאה שפ"ט טמא ממש התורה טהרתו וכו' ובהו יהיו מחולקין המקשן
ומתקן, דהמקשן ששאל אסו עד השתא לאו יד הכל ממשמשין בזה
הוא ס"ל דטהרת פ"ט ברנל הוי מכה דתלין לקולא שהוא באמת
טהור א"כ בזה נהי דפכ"פ ס"ל לרבנן דלא יגמור ובפ"ט אף
דסתרי אסורי יישיקין לחומרא מ"מ פכ"פ בהניע רגל שני דבזמן
ברנל פכ"פ תלין לקולא שהפ"ט טהור ומה לי אותו רגל ומה לי
רגל שני, ובשלמא בימות החול מחזיקין הפ"ט להיפוך שהוא טמא
אבל פכ"פ ברנל שני דמחזיקין ספק פ"ט לקולא שהוא טהור
איך מה לי רגל זה או רגל שני ולכן פריך אסו עד השתא לאו
יד הכל ממשמשין בזה וכו', אבל התרן דוחה דפכ"פ לאו מכה
דנקטיין ספק פ"ט לקולא טהור ברנל דאם הוי מכה ספק לקולא
ה"י ראוי להיות מותר אפי' בחול לגמור דהיי דהוי סתרי
אסורי כיון דהמחזיק להיתר מותר תמיד ובפ"ט מדאמרי רבנן לא
יגמור אין הכונה של טהרת מנפ פ"ט ברנל מכה דנקטיין הספק
לקולא רק דטומאת פ"ט ברנל רחמנא טהירא ואמרה דאף שהוא
טמא דרון כטור' ברנל ולכן ממילא אחר הרגל הוי טמא דלא